

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Tawanda CHARAMBA

ZİMBABWE'DEKİ KALKINMA ÖRGÜTLERİNİN WEB SİTESİ İÇERİK ANALİZİ

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2015

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Tawanda CHARAMBA

ZİMBABWE'DEKİ KALKINMA ÖRGÜTLERİNİN WEB SİTESİ İÇERİK ANALİZİ

Danışman

Doç.Dr. Seçil DEREN Van Het Hof

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2015

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Tawanda CHARAMBA'nın bu çalışması, jürimiz tarafından Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Serkan AKINCI (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç.Dr. Seçil DEREN Van Het Hof (İmza)

Üye : Doç. Dr. Figen EBREN (İmza)

Tez Başlığı: Zimbabwe'deki Kalkınma Örgütlerinin Web Sitesi İçerik Analizi

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 16/09/2015

Mezuniyet Tarihi : 01/10/2015

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT
Müdür

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	iii
GRAFİKLER LİSTESİ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
ÖNSÖZ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

1.1 Kalkınma İletişimi	5
1.2 Kalkınma İletişimi İçin Medya	6
1.3 Yayılma Modeli vs. Katılımcı Model	9
1.4 Diyaloga Dayalı İletişim	11
1.5 ICT ve Kalkınma	13
1.6 Kalkınma İçin Bilgi İletişim Teknolojisi (ICT4D)	14
1.7 ICT4D'nin Başarı ve Başarısızlığını Etkileyen Faktörler	16

İKİNCİ BÖLÜM

METODOLOJİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ VE BULGULAR

3.1 Araştırma Sorusu 1	22
3.1.1 Bilgi Aktarma	23
3.1.2 Etkileşim ve Diyalog	25
3.1.3 İçerik Aktarma	26
3.1.4 Yaratıcı İfade	27
3.1.5 Para Toplama	27
3.1.6 Eylem ve Harekete Geçme	28
3.2 Araştırma Sorusu 2	29
3.2.1 Bilgi Sağlama	30
3.2.2 Etkileşim ve Diyalog	32
3.2.3 İçerik Aktarma	34
3.2.4 Yaratıcı İfade	35
3.2.5 Para Toplama	37
3.2.6 Eylem ve Harekete Geçme	39
3.3 Araştırma Sorusu 3	40
3.4 Bulgular	42

SONUÇ	47
KAYNAKÇA	52
ÖZGEÇMİŞ	56

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1 Örgütlerin Listesi.....	20
Tablo 2.2 Boyut ve Özellikler Listesi.....	21
Tablo 3.1 MLO'lar İçin Puan Tablosu	22
Tablo 3.2 IO'lar İçin Puan Tablosu	23
Tablo 3.3 LO'lar İçin Puan Tablosu.....	23

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 3.1 Bilgi Aktarma Özelliğinin Kullanımı.....	24
Grafik 3.2 Etkileşim ve Diyalog Özelliğinin Kullanımı	25
Grafik 3.3 İçerik Aktarma Özelliğinin Kullanımı	26
Grafik 3.4 Yaratıcı İfade Özelliğinin Kullanımı	27
Grafik 3.5 Para Toplama Özelliği.....	28
Grafik 3.6 Eylem ve Harekete Geçme Özelliğinin Kullanımı.....	29
Grafik 3.7 Bilgi Sağlama Özelliğinin Kullanımı.....	30
Grafik 3.8 MO Bilgi Sağlama Özelliğinin Kullanımı	30
Grafik 3.9 IO Bilgi Sağlama Özelliğinin Kullanımı	31
Grafik 3.10 LO Bilgi Sağlama Özelliğinin Kullanımı	31
Grafik 3.11 Etkileşim ve Diyalog Özelliğinin Kullanımı	32
Grafik 3.12 MLO Etkileşim ve Diyalog Özelliğinin Kullanımı.....	32
Grafik 3.13 IO Etkileşim ve Diyalog Özelliğinin Kullanımı	33
Grafik 3.14 LO Etkileşim ve Diyalog Özelliğinin Kullanımı	33
Grafik 3.15 İçerik Aktarma Özelliğinin Kullanımı	34
Grafik 3.16 MLO İçerik Aktarma Özelliğinin Kullanımı	34
Grafik 3.17 IO İçerik Aktarma Özelliğinin Kullanımı	34
Grafik 3.18 LO İçerik Aktarma Özelliğinin Kullanımı.....	35
Grafik 3.19 Yaratıcı İfade özelliğinin kullanımı	35
Grafik 3.20 MLO Yaratıcı İfade Özelliğinin Kullanımı.....	36
Grafik 3.21 IO Yaratıcı İfade Özelliğinin Kullanımı	36
Grafik 3.22 LO Yaratıcı İfade Özelliğinin Kullanımı	36
Grafik 3.23 Para Toplama Özelliğinin Kullanımı	37
Grafik 3.24 MLO Para Toplama Özelliğinin Kullanımı	37
Grafik 3.25 IO Para Toplama Özelliğinin Kullanımı	38
Grafik 3.26 LO Para Toplama Özelliğinin Kullanımı.....	38
Grafik 3.27 Eylem ve Harekete Geçme Özelliğinin Kullanımı.....	39
Grafik 3.28 MLO Eylem ve Harekete Geçme Özelliğinin Kullanımı.....	39
Grafik 3.29 IO Eylem ve Harekete Geçme Özelliğinin Kullanımı	39
Grafik 3.30 LO Eylem ve Harekete Geçme Özelliğinin Kullanımı	40
Grafik 3.31 MO Diyalog Özelliğinin Kullanımı	40
Grafik 3.32 IO Diyalog Özelliğinin Kullanımı	41

Grafik 3.33 LO Diyalog Özelliğinin Kullanımı	42
Grafik 3.34 Kombine MLO, IO ve LO Diyalog Özelliğinin Kullanımı.....	42

KISALTMALAR LİSTESİ

AAIZ	ActionAid International Zimbabwe
CARE	Her Yerde Yardım ve Destek Kooperatifi
CN	CONCERN
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
CZC	Zimbabwe Koalisyonunda Kriz
FAMWZ	Afrikalı Medya Kadınları Federasyonu Zimbabwe
FAO	Gıda ve Tarım Örgütü
FCTZ	Zimbabwe Tarım Topluluğu Tröstü
ICRC	Uluslararası Kırmızı Haç Komitesi
ICT	Bilgi İletişim Teknolojisi
ICT4D	Kalkınma için Bilgi İletişim Teknolojisi
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
IO	Uluslararası Örgütler
IRC	Zimbabwe Uluslararası Kurtarma
LO	Yerel Örgütler
MLO	Çok Taraflı Örgütler
NACZ	Zimbabwe Ulusal AIDS Konseyi
HDÖ	Hükümet Dışı Örgütler
PLAN	PLAN
PSI	Uluslararası Nüfus Hizmetleri
SARDC	Güney Afrika Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi
TNS	Technoserve
UNAIDS	Birleşmiş Milletler Ortak HIV/AIDS Programı
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNFPA	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
UNICEF	Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklar için Acil Durum Fonu
WAG	Kadınlar Eylem Grubu
WB	Dünya Bankası
WHO	Dünya Sağlık Örgütleri
WVI	Uluslararası Dünya Vizyonu
ZFU	Zimbabwe Çiftçiler Birliği
ZHRA	Zimbabwe İnsan Hakları Derneği
ZLHR	Zimbabwe İnsan Hakları Avukatları

ÖZET

Kalkınma örgütlerinin web siteleri farklı paydaşlarla kalkınma iletişimini sağlayabilmek için yerel ve uluslararası platform görevi görmektedir. İnternetin görsel, işitsel ve basılı şekillerde diyalog iletişimi özelliklerini bir araya getirebilme özelliği kalkınma projelerinin tasarım, uygulama ve değerlendirme süreçlerine paydaşların da aktif bir şekilde katılabilmesini sağlamaktadır. Bu araştırma Zimbabve'deki Hükümet Dışı Örgütler ve Sivil Toplum Örgütleri tarafından sıklıkla kullanılan internet özelliklerini incelemektedir. Bu araştırmada yapılan analiz, kaynak temellerinin kullanılan özellikleri etkileyip etkilemediğine ve katılımcı iletişimi ve katılımcı olmayan iletişimi ne derece kapsadıklarına odaklanmaktadır. İçerik analiz yöntemiyle 27 adet Çok Taraflı, Uluslararası ve Yerel Örgüt mercek altına alınmıştır. İnteraktif olma, bilgi paylaşımı ve yaratıcılık gibi konular analiz edildi. Bu araştırma, çeşitli paydaşların aktif bir şekilde sürece dahil edilebilmesini sağlayan internet imkanlarına ışık tutmaktadır. Örgütlerin boyutları ile kullanılan özellikler arasında herhangi bir ilişki yok gibi görünse de diyaloga dayalı iletişim özellikleri ve yaratıcılık özelliklerinin kullanımında bir boşluk olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: diyalog iletişim, İçerik Analizi, Zimbabve

SUMMARY

Development organisations websites offer local and international platforms for development communication with various stakeholders. The ability of the internet to incorporate dialogic communication features in the form of visual, auditory and print allows active stakeholder engagement in the design, implementation and evaluation of development projects. This research examines internet features that are frequently used by Non-Governmental Organisations and Civil Society Organisations in Zimbabwe. The analysis focuses on whether resource bases affect feature use and to what level; they incorporate participatory communication and non-participatory communication. Through content analysis, 27 websites of Multilateral, International and Local organisations were scrutinised. Aspects of interactivity, information provision and creativeness were analysed. The research sheds light on opportunities the internet provides that can actively engage various stakeholders. Although there appears to be no relationship between organisational size and feature use, there is a gap in utilisation of dialogic communication features and creativity features.

Keywords: Dialogic communication, content analysis, Zimbabwe

ÖNSÖZ

Danışmanım Doç. Dr. Seçil DEREN Van Het Hof'a beni sürekli olarak desteklediği ve cesaretlendirdiği için teşekkür etmek istiyorum. Bana danışmanlık yapma ve fikirlerimi olgunlaştırma sürecinde göstermiş olduğu heyecan ve sabırdan ötürü kendisine müteşekkirim.

Partnerim Mercy'ye sonsuz sevgi ve teşekkürü bir borç bilirim. Akademik kariyerimin en başından beri benim için tam bir rol model ve cesaret kaynağı oldu. O olmasaydı bu tezi bitirmek için gerekli olan gücü kendimde bulamayabilirdim. Mercy benim fikirlerimi her zaman dinliyor ve destek veriyor. Kendisiyle birlikte olmaktan büyük keyif alıyorum.

Her şeyden önemlisi babam Philip ve annem Doreen ile kardeşlerime sonsuz teşekkürler. Hayatımdaki bütün başarıları onlara borçluyum. Bana her zaman yol gösterdiler ve cesaretlendirdiler. Bu muhteşem insanların desteği arkamda olmasaydı bugün burada olamazdım.

Tawanda CHARAMBA
Antalya, 2015

GİRİŞ

“Kalkınma İletişimi, kalkınmayı sağlayabilmek adına iletişim araştırmalarının, teorilerinin ve teknolojilerinin uygulanması sayesinde ortaya çıkan sosyal değişimin incelenmesidir. Kalkınma, halkın çoğunluğu için daha fazla eşitlik, özgürlük ve diğer değer verilen özellikler dahil olmak üzere halkın kendi çevresi üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmasını sağlayarak hem sosyal hem de maddi bir ilerleme kat etmek amacı taşıyan geniş kapsamlı katılımcı bir sosyal değişim sürecidir”. (Everett Rogers, 1976). Kalkınma projeleri için Bilgi İletişim Teknolojileri (ICT4D), çok sayıda akademisyen ve araştırmacının ICT aracılığıyla dünya çapında yoksulluk ve demokrasi gibi bazı sorunların çözülebileceğine inanmaları sayesinde gelişmekte olan ülkelerde hızla yayılmaktadır. Kapsamlı politikalar, alt yapı kalkındırma projeleri ve beceri geliştirme projeleri sayesinde Afrika’daki birçok ICT4D projesi başarı hikayesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, bu tarz projelerin tasarım ve uygulama safhalarına halkın dahil edilmemesi, projenin sahiplenilmemesi nedeniyle başarısızlığa uğramasına neden olmaktadır.

Haziran 2014 itibariyle Zimbabwe’deki internet penetrasyon rakamları Afrika’daki en yüksek rakamlardır. %47’lik bir oranla internet penetrasyon oranı güney bölgedeki en yüksek oran olarak kaydedilmiştir. Bu da Zimbabwe için hem fırsatlar hem de zorlukları beraberinde getirmektedir. Daha fazla insanın internete erişebilmesi Sivil Toplum Örgütlerine (STK) ve Hükümet Dışı Örgütlere (HDÖ) kendi web siteleri üzerinden iletişim kurma imkanını vermektedir. İnternet, çoğu medya kanalını kontrol eden bu ülkede hala en liberal iletişim şeklidir. Diğer taraftan, Zimbabwe’deki internet penetrasyonunun %99’u cep telefonlarından gerçekteşmektedir. Alt yapı eksikliği ve çeşitli paydaşların aktif bir şekilde dahil olmaması ICT4D projelerinin başarısız olmasının altında yatan nedenlerden bazılarıdır. Sürdürülebilirlik için halkın sürece aktif şekilde dahil olması kaçınılmazdır. İnternetin geleneksel ICT kanalları üzerinde sahip olduğu fırsatlar web sitesine diyalog özelliklerini dahil edebilmesidir. Sosyal seviyeden bakıldığında çoğu kalkınma örgütü ellerinin altındaki online kaynakların zenginliği sayesinde bilgilerini artırmak ve paylaşmak için internetteki büyümeden faydalanmaktadır. Televizyon ve radyo gibi geleneksel ICT’ler ana olarak bilginin yaygınlaştırılması sayesinde kalkınmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu teknolojiler, çok büyük bir kitleyle iletişim kurma ve onları bilgilendirme potansiyeline sahiptir; ancak bunlar sadece tek yönlü bir iletişim imkanı sunmaktadır ve paydaşlarla gerçek zamanlı geri bildirim ya da diyalog imkanı sunan bir sistemi ortaya koyamamaktadır. İnternet kullanımına ilgi ciddi oranda artmıştır ve araştırmanın odak noktalarından birisi olmuştur. İnternetin iki yönlü diyalog iletişimi sunma

özelliği Afrika'daki demokrasi ve yoksulluğun kilidini açmanın cevabı olarak görülmektedir. İnternet, bilgiyi verenler ile bilgiyi alanlar arasında diyalog kurulmasını sağlayan ve böylece iki yönlü bir iletişim sistemi yaratan özelliklere sahiptir. Çünkü, Kalkınma İletişimi faydalanıcıların isteklerini ve hayatlarına ne şekilde faydalı olmasını istediklerini tanımlayabildikleri bir diyalog sürecidir. Kalkınma Örgütleri, diyalog imkanı sağlayan özellikleri kullanarak web siteleri aracılığıyla interneti kullanabilirler. İnteraktif platformlar yaratıldığında sorunlar kolektif bir şekilde tanımlanacak, karar verme mekanizması işleyecek ve kalkınma sorunlarına yönelik toplum-tabanlı çözüm uygulamaları geliştirilecektir.

Zimbabve bağlamı, genellikle TV, Radyo ve yazılı basın gibi tek yönlü olan kitle iletişimi egemenliği altındadır. Farklı kitlelere yönelik farklı iletişim kanallarının kullanımı kitlelere ulaşmak için farklı aktörlerin araştırmaları ile ön plana çıkmaktadır. Web siteleri ve sosyal medya sayesinde STK'lar ve HDÖ'ler geniş bir kitleye ulaşma ve iki yönlü iletişimi mümkün kılan diyalog özelliklerini belirleme potansiyeline sahiptir. Televizyon ve radyo gibi geleneksel ICT'ler egemen olsa da Zimbabve'de yapılan 2013 seçimleri sosyal medya şeklindeki yeni ICT'lerin potansiyel yıkıcı etkisine örnek teşkil etmiştir. Zimbabve'de mobil teknolojilerin gelişmesi vatandaşlar ile hükümetler arasındaki ilişkiyi tamamen değişirmiştir. Vatandaşlar artık daha "bağlı" olsalar da bu yakınlık, tek yönlü iletişim olarak kaldığı sürece hiçbir anlam ifade etmemektedir. Web siteleri, vatandaşlar hükümet ve diğer paydaşlarla iletişim kurabildikleri için, iki yönlü iletişim fırsatı tanır. Bu paradigma kayması demokrasi ve yoksulluk için çok sayıda sonucu beraberinde getirmektedir.

Bu araştırma, ICT araçlarındaki mevcut patlama ile kalkınma sektöründe teknolojinin benimsenmesi ve stratejik kullanım süreci arasında herhangi bir bağlantı olup olmadığını ortaya koymaya çalışacak ve Çok Tarafli Örgütlerin (MLO), Uluslararası Örgütlerin (IO) ve Yerel Kalkınma Örgütlerinin (LO) geçim, sağlık ve sivil katılım gibi farklı alanlarda web sitelerine ne tarz özellikleri dahil ettiğini inceleyecektir. Web sitelerin içerik analizi yapılarak web sitelerinin yapılarının ve tasarımının diyalogu mümkün kılıp kılmadığı ortaya koyulacak ve internetin kalkınma iletişimini daha da kolaylaştırmak için başka ne tarz özellikleri kullanabileceği ele alınacaktır.

Tipoloji

Tipoloji, iletişim fonksiyonlarını altı farklı fonksiyona ayırmaktadır. Bu fonksiyonlar pratikte birbirleriyle bağlantılı olsa da analiz amaçları doğrultusunda aşağdaki türlere göre kategorize edilmişlerdir:

- Bilgi sağlama

- Etkileşim ve diyalog
- İçerik aktarma
- Yaratıcı ifade
- Para toplama
- Eylem ve harekete geçme

Bilgi sağlama noktasında internet, medyayı kontrol eden hükümet organları gibi merkezi “bekçilerden” nispeten özgürdür. İnternet, kalkınma örgütleri tarafından bilginin direkt olarak ve değişmeden yayılması için hazır bir platform sunar ve ayrıca gerçek zamanlı bilgi aktarımı yapar. Buna ek olarak, bilgi aktarımı sayesinde STK’lar ve HDÖ’ler kamu, basın, akademisyenler ve diğerleri dahil olmak üzere hedef gruplara ya da faydalanıcılara kimlikleri aktarabilir ve bilgi paylaşımında bulunabilir (Costanza-Chock, 2003; Kessler, 1984, s.175). Sohbet (chat) platformları ve elektronik ilan panoları gibi etkileşim ve diyaloga dayalı katılımcı forumlar sayesinde hem ulusal hem de uluslararası konular üzerinde genel bakış açıları sunan interaktif ağların yaratılmasını teşvik eden diyalog ve tartışmaların önü açılmaktadır (Downing, 2003, s.94; Ford and Gil, 2001; Kahn and Kellner, 2004). İçerik aktaran özellikler, içeriğin hedef grupların da ötesine geçmesini sağlarken halkın da bilgiyi kiminle paylaşmak istediklerine karar vermelerini mümkün kılmaktadır. STK’lar ve HDÖ’ler azınlık grupları dışarıda bırakarak hedef gruplarını oluşturabilirler. İçerik paylaşma özellikleri bireylerin hangi bilgilerin önemli olduğunu tespit edebilmelerini ve bunları farklı kaynaklarla paylaşabilmelerini sağlar. Bireyler aynı zamanda bireyleri ya da üçüncü taraf platformları dahil etmek üzere bilgi akış kanalını da seçebilirler. Downing’e göre (2001) alternatif medya yaratıcı ifade için bir alan görevi görebilir. Costanza-Chock (2003, s.88), STK ve HDÖ’lerin interneti sosyal kampanyaları desteklemek üzere web sitelerine görsel sanat, video, müzik ve parodi eklemek üzere kullandıklarını belirtmektedir. İnternetin çeşitli medya formlarını görüntüleyebilmesi çok çeşitli yaratıcı özelliği barındırabilmesini sağlamaktadır. Para toplama sayesinde finansal kaynaklar ve insan kaynakları seferber edilebilmektedir. STK’lar ve HDÖ’ler bağış toplama, ürünlerin internetten satışı, üye veri tabanlarının oluşturulması ve yeni üyeliklerin alınması, personel ve gönüllü çalışma gibi faaliyetler dahil olmak üzere çok çeşitli formal ve informal yoldan finansal destek ve kaynak bulmaya çalışmaktadır (Costanza-Chock, 2003; Van Aelst ve Walgrave, 2002). Araştırmalar aynı zamanda STK’ların gerçek dünya olayları ve eylemleri için bir plan yapmak, politikaları değiştirmek üzere hükümetlerde ve çok uluslu kuruluşlarda lobi faaliyeti yapmak için online dilekçeler hazırlamak, eylem uyarıları ve kampanya materyallerini iletmek ve sanal sivil itaatsizlik başlatmak üzere interneti kullandıklarını göstermektedir (Costanza-Chock, 2003, s.85; Ford ve Gil, 2001;

Kahn ve Kellner, 2004; Van Aeist ve Walgrave, 2002). İnternetin sahip olduğu potansiyel, destekleyicilerin bir araya gelerek görüşlerini ve şikayetlerini sunabilmelerini sağlamaktadır (Boyd, 2003; Van Aeist ve Walgrave, 2002, s.15).

Araştırma Soruları

Daha spesifik anlamda bu çalışma aşağıdaki araştırma sorularına cevap aramaktadır:

AS 1: Zimbabwe'deki Çok Taraflı, Uluslararası ve Yerel kalkınma örgütleri web sitelerine hangi özellikleri koyuyorlar ve bu özellikler ne kadar yaygın?

AS 2: Daha fazla finansal kaynağı ve küresel erişimi olan kalkınma örgütleri daha küçük olan yerel örgütlerden daha fazla özellik kullanıyor mu?

AS 3: Zimbabwe'deki kalkınma örgütleri katılımcı ve katılımcı-olmayan iletişimi sağlayabilmek için interneti hangi seviyede kullanıyorlar?

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

1.1 Kalkınma İletişimi

Bu çalışma, Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin katılımcı kalkınma iletişimi bağlamında yarattığı fırsatlarla ilgilidir. Uluslararası kalkınma alanında katılımcı yaklaşımlara yönelik artan ilgiye rağmen yerel ve ulusal seviyelerde politik, ekonomik, sosyal ve bilgi teknolojisi alanları kalkınma politikalarını ve programlamayı etkilemektedir. Cep telefonu, radyo, bilgisayar, tablet ve Televizyon (TV) gibi ICT cihazları aşağıdan yukarıya doğru bilgi üretilmesi ve kalkınma süreçlerinde insanların seslerini duyurması ve sürece katılması için eşi benzeri görülmemiş fırsatlar sunmaktadır. Bu nedenle bu tarama kalkınma iletişimini, katılımcı kalkınmayı ve ICT'nin ne tarz fırsatlar sunduğunu tanımlamayı amaçlamaktadır.

Kalkınma iletişimi, ekonomik kalkınma uzmanları, sosyologlar ve iletişim uzmanları gibi farklı alanlardan gelen çok sayıda farklı akademisyen ve araştırmacı tarafından çok farklı bağlamlarda tanımlanmaktadır. Nora Quebral (1975, s.198) kalkınma iletişimini, bir ülkenin yoksulluktan dinamik bir ekonomik büyüme haline hızlı bir şekilde dönüşümü sırasında uygulanan ve daha fazla ekonomik ve sosyal eşitlik sağlayarak insan potansiyelinin daha fazla açığa çıkarılmasını sağlayan bir sanat ve insan iletişimi bilimi olarak tanımlamaktadır. Çalışmalarının büyük bir kısmı tarımsal kalkınmaya odaklansa da yapmış olduğu tanım, nüfus, beslenme, sağlık eğitimi, barınma ve istihdam gibi ulusal kalkınma alanlarını kapsayacak şekilde bütün kalkınma sektörlerini içine almaktadır. Benzer şekilde Gıda ve Tarım Örgütü (2003) kalkınma iletişimini şu şekilde tanımlamaktadır: “kalkınma iletişimi, ilgili bütün tarafların çıkarlarını, ihtiyaçlarını ve kapasitelerini dikkate alan ve eylem için fikir birliğine ulaşmayı amaçlayan bir bilgi paylaşım sürecidir. Dolayısıyla, bu sosyal bir süreçtir. İletişim medyası bu sürecin başarıyla tamamlanması için önemli bir araçtır ancak bunların kullanımı başlı başına bir amaç değildir – kişiler arası iletişimin de büyük bir rolü bulunmaktadır.” Yukarıdaki tanımların büyük bir kısmı dönüşüm kavramına sosyal bir perspektiften baksa da sosyal ve ekonomik dönüşümler arasında bir ilişki olduğu ve bunun da sosyoekonomik terimini ortaya çıkardığı gözlemlenmektedir.

Çok sayıda araştırmacı kalkınma iletişimini sosyoekonomik perspektiften tanımlamıştır. Rajesh Kumbar (2011, s.32) bunlara örnek olarak verilebilir. Kumar, Kalkınma İletişimini hedef odaklı olarak tanımlar. Ona göre “kalkınma iletişiminin nihai amacı sosyal ve politik değişimle bir toplum için daha yüksek bir yaşam kalitesidir. Kalkınma iletişiminin

amacını sadece ekonomik açıdan değil ayrıca bir insanın hayatını şekillendiren ve bir insanın potansiyelini tam olarak ortaya çıkarmasına yardımcı olan sosyal, politik, kültürel ve ahlaki değerler açısından da görmeliyiz. Toplumun çıkarları ve değerleri o toplum içerisindeki kalkınma iletişimi hedefini etkileyecektir”. Kumar, politik değişimler ile sosyoekonomik değişimler arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Kumar, sosyal ve ekonomik değişimlerin politik değişim etrafında şekillenen politikalarından bağımsız olmadığını belirtmektedir. Bu yüzden, kalkınmanın sürdürülebilir olması için kalkınma iletişiminin politik, kültürel ve ahlaki değerleri de kapsamayı hedeflemesi gerekmektedir.

Kalkınma iletişimi, marjinalleşmiş ya da en az gelişmiş olan toplulukları temsil eden çeşitli paydaşlara ve faydalanıcılara, kamu programlarını ve politikalarını pratik, anlamlı ve sürdürülebilir kılmayı hedefleyen ve hayatlarını daha iyi hale getirmek için kullanabilecekleri bilgi ve beceriyi sunan katılımcı iletişime yönelik bir yaklaşımı da tanımlamaktadır. Bu tarz bilgilerin toplumun gelişmesinin bir parçası olarak da uygulanması gerekirken toplumların tanımladığı bilgi ihtiyaçlarını da ele alması gerekmektedir. Kısacası bu yaklaşımın sonucu toplumların yaşam kalitelerinde bir fark yaratmaktır. Bessette (2006, s.96) kalkınma iletişimini “sosyoekonomik, politik ve kültürel kalkınma hedeflerini desteklemek üzere iletişim kaynaklarının, kanallarının, yaklaşımlarının ve stratejilerinin planlı ve sistematik bir şekilde uygulanması” olarak tanımlamaktadır. Onun yapmış olduğu bu tanım sosyoekonomik, politik ve kültürel kalkınma gibi bütün değişim alanlarına temas etmektedir. Yukarıdaki bütün tanımlarda görüldüğü üzere insan davranışlarında değişim eksikliği bulunmaktadır. Ogan C.L. (1982, s. 5) Kalkınma İletişimini “kalkınma projelerinin ve bunların hedeflerinin tasarımında insan davranışları faktörlerinin daha fazla dikkate alındığı kalkınma planlama ve uygulama sürecindeki bir disiplin” olarak tanımlamaktadır.

1.2 Kalkınma İletişimi İçin Medya

Jan Servaes (1999, s.82) Lerner’in 1958 tarihli Orta Doğu’daki iletişim ve kalkınma çalışmasından on beş yıl sonra iletişim araştırmacılarının ve akademisyenlerin medya ve bazı eğitim, politika ve ekonomi bilgisi türlerinin sosyal sisteme dahil edilmesinin toplumları ve bireyleri geleneksel toplumdaki modern bir topluma dönüştürebileceğini düşündüklerini belirtmektedir. Üçüncü Dünya toplumları üzerinde oldukça direkt ve güçlü etkileri olduğu düşünülen medya, kalkınma faydalarını hızlandırma ve artırma kabiliyetinin yanı sıra kalkınmanın önündeki birçok sorunu çözümlenmenin yöntemi olarak görülmüştür.

Wilbur Schramm (1964, s.20) iletişimin üçüncü dünya ülkelerinin ulusal kalkınmasında önemli bir rol oynayabileceğini fark eden ilk araştırmacıdır. Schramm, kitle

iletişiminin bilgi kaynaklarını destekleyerek ve insanlara öğrenme fırsatları sunarak insanların hayatlarını iyileştirebileceğine inanmıştır. Schramm'ın kitle iletişimi ile kalkınma arasındaki etkileşimi kavramlaştırması çok sayıda kalkınma programının odağı haline gelmiştir. Schraam, üçüncü dünya ülkelerinde ekonomik büyümeyi ve sosyal kalkınmayı teşvik etmek için kitle iletişimini kullanmanın önündeki pratik sorunlara eğilmiştir. Kalkınma programları için ana rehber paradigma olan kalkınma iletişimi ile ekonomik büyüme arasında bir bağ kurmuştur. Ekonomik faaliyetler yayıldıkça bilginin daha geniş bir şekilde toplanması gerektiğini ve bilginin daha geniş alanda paylaşılarak hızlı bir şekilde aktarılması gerektiğini belirtmiştir. Bunun için de gelişen ülkelerin sistem içerisinde günlük bazda iletişimi ciddi anlamda artıran süreçleri desteklemeye hazır olması gerekmektedir.

1990 sonrasına Berlin Duvarının yıkılması ve İnternetin patlamasıyla birlikte insanları uzun yıllar boyunca ayrı tutan fiziksel, sanal ve kurumsal bariyerlerin çökmesi damga vurdu. Ulus-devletler arasındaki yakın ticaret ilişkileri, çok uluslu kuruluşların sayısındaki artış, ICT'ler, internet teknolojisi ve e-ticaret ile e-yönetişim üzerindeki tartışmalar, küresel sağlık ve çevre konularının gündeme gelmesi ve materyal ve kültürel ürünlerin tüketiminde ortaya çıkan ortak tarz dünyamızın “küreselleşmesi” olarak tanımlanmıştır. Genel olarak, küreselleşme modern sosyal hayatın bütün alanlarında dünya çapında bir “bağlılık” durumunu genişleten, derinleştiren ve hızlandıran bir faktör olarak görülmektedir. Ancak, genel bir farkındalığın ötesinde ve bu küresel “bağlılığın” kabul edilmesiyle birlikte küreselleşmenin en iyi nasıl kavramlaştırılacağı, nedensel dinamiklerinin nasıl düşünüleceği ve yoksulluğun dindirilmesi, kültür ve insan hakları, devlet gücü ve yönetim gibi alanlarda nasıl sonuçlarının olabileceği konularında ciddi bir görüş ayrılığı bulunmaktadır.

Kalkınma bağlamında iletişim mecraları genelde kamunun kalkınmaya yönelik projeleri desteklemesini teşvik eden mesajların yaygınlaştırılması ile kalkınma girişimlerinin desteklenmesi için kullanılmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki kalkınma stratejileri ciddi anlamda farklılık gösterse de yayın ve medya için kullanılan model genelde aynıdır: halkın projeler hakkında bilgilendirilmesi, bu projelerin faydalarının gösterilmesi ve bunların desteklenmesinin tavsiye edilmesi. Bu tarz bir stratejiye en çarpıcı örnek, poster, kitapçık, radyo ve televizyon gibi iletişim araçlarının halkın doğum kontrol yöntemlerini kabul etmeye ikna etmeye çalıştığı aile planlaması alanıdır. Sağlık ve beslenme, tarım projeleri, eğitim ve birçok alanda buna benzer kampanyalar sıklıkla kullanılmaktadır. Bu model, iletişim sürecini gönderenden alıcıya doğru bir mesaj olarak görmektedir. İletişim alanındaki bu hiyerarşik görüş Laswell'in klasik formülüyle özetlenebilir. “Kim kime hangi mecrayla hangi etkiyle

söylüyor?” Ve 40’lar ile 50’lerdeki kampanya ve dağıtımlarla ilgili araştırmalara (genelde Amerikan) geri gitmektedir. FAO (2007)

FAO’nun Kalkınma için İletişim Grubu 1969 yılındaki kuruluşundan bu yana uzun yıllardır araştırmalar yaparak gelişmekte olan ülkelerde tarımı ve ilgili sektörleri (örn. orman, çevre, beslenme) iyileştirmek için bilgi sağlamaktadır. Son otuz yıldır iletişimin rolü mesajların tarım teknisyenleri tarafından çiftçilere doğru tek yönlü ve tepeden inme şekilde aktarılmasından her iki grubu iletişim eşitliği içerisinde iki yönlü bilgi paylaşımı içerisinde bir araya getiren bir sosyal sürece doğru, yani kısacası katılımcı iletişime doğru ciddi bir kayma yaşamıştır. Kırsalda yaşayan insanların kalkınmanın kalbinde olduğu düşünüldüğünde, onların fikirlerini soran ve en başından itibaren sürece aktif şekilde dahil eden katılımcı iletişim birçoğunun çiftçiler arasındaki kilit bağlantı olduğunu düşündüğü ve fikir birliğine dayalı bir kalkınma girişimini planlamanın ve uygulamanın temeli olduğunu düşündüğü bir sürece dönüşmüştür. Ancak genelde bunun eksik halkalardan biri olduğunu ve bunun sonucunda birçok projenin başarısız olduğunu görüyoruz.

İletişim evrimi süreci, 15. yüzyıldaki taşınabilir baskı türünün keşfini Johannes Gutenberg’a atfetmektedir. Bu teknoloji baskı sürecinde devrim yaratmıştır. Gutenberg’in keşfi ve baskı teknolojisinin icadı yazılı dokümanların sayısının artmasına neden olmuş ve bu da Avrupa’da bilgi iletişiminde yardımcı olmuştur. Yapmış olduğu keşif hedef kitle ismi verilen bir grup insanın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Baskının gelişimi ayrıca gazete şeklinde yazılı medya ismi verilen küresel bir sektörün de ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Huurdeman (2003) 19. Yüzyılda elektrik konusundaki bilginin artışıyla birlikte mesajların elektrikli imkanlarla aktarılmasının temellerinin atıldığını ifade etmektedir. Baron Pavel L’vovitch tarafından geliştirilen ilk telgraf makineleri 1832 yılında Avrupa’da kullanılmaya başlanılmış ve 1836 yılında Samuel F.B. Morse tarafından geliştirilmiştir. Bilim ve kablosuz teknolojilerdeki gelişme Genlik Modülasyonlu (AM) ve Frekans Modülasyonlu (FM) radyoların ortaya çıkmasını sağlamıştır. 1906 yılında radyo dalgalarının mucidi olarak Reginald Fassenden gösterilmektedir. Edwin Armstrong’un FM’i icat etmesi elektrikli donanımların neden olduğu gürültü statüğünü geliştirmiş ve böylece ses kalitesini artırmıştır. Radyonun icadıyla birlikte kısa bir süre sonra Televizyon da resme girmeye başlamıştır. Televizyonun geçmişi ve icadı sadece bu küçük ekranların faydalarını değil aynı zamanda mucitler arasında mahkeme salonlarında televizyonun patent haklarıyla ilgili tartışmaları da kapsamaktadır. Ancak, çoğu makale televizyonun bulunmasında Philo Farnworth ve Vladimir Kosmich Zworykin’in isminden bahsetmektedir.

Genelde internet olarak kısaltılan dünya çapında ağ (www) basılı, sesli ve görsel ilerlemeleri bir araya getirerek hem kitle hem de kişisel iletişim imkanları sağlamaktadır. İnternetin geniş yayılımı ve diyalog kabiliyeti, geleneksel bilgi sağlayıcıları için bir tehdit oluşturmaktadır (basın, radyo ve televizyon). Jorba (2012) dijital medyanın halkı etkileme yönteminde direkt ve dolaylı bir yol olduğunu ifade etmektedir. Bazı araştırmacılar, dijital medyanın halk ile politikacılar arasındaki kaynaşmanın yolunu açtığına inanmaktadır. Diğer taraftan bu politikacılar için tam bir kâbus olabilir zira internet ortalama bir vatandaşın bile seçilen politikacıların faaliyetlerini izleyebilmesini sağlamaktadır.

Georgios Piperopoulos'a göre (2013, s.34-35) dünya çapında erişim ve blog yaratma kolaylığı halkın fikirlerini ifade etmesine imkan tanımaktadır. Genç jenerasyonlar interneti çok daha fazla kullanırken eski haberler ve hikayeler içerebilen gazeteleri alıp okumaktansa telefon, tablet ve kişisel bilgisayar gibi araçlar sayesinde haberlere anında erişebilmektedir.

Blog sayısındaki artış her türlü mesajın yayılabildiği anlamına gelmektedir. Maalesef bazı bilgiler doğrudan bazıları yanlışdır. Bilgilerin değiştirilmesi ve bir zamanlar kanıt olarak kabul edilen resimlerin üzerinde oynanması kolaylaşmıştır. Bu da yasal ya da yasadışı, etik ya da etik dışı olabilen kişisel blogların ortaya çıkmasına neden olmuştur. İnternete karşı hassas olanlar sadece bireyler değildir. Küçük, orta ya da büyük ölçekli firmalar, kamu kuruluşları ve HDÖ'ler de internet üzerinde yayılan yanlış bilgilere karşı hassastır. Piperopoulos, interneti iki taraflı bıçak olarak tanımlamaktadır. Bir tarafta erişim kolaylığı ve mobilite interneti faydalı bir bilgi, haber ve fikir kaynağı haline getirmektedir. Olumsuz tarafta ise internet kötü niyetli dedikoduların ve diğer sorumsuzca yayılan bilgilerin duyurulması için kullanılabilir. İnternetin yönetildiği bağlam da haberlerin yayılma hızını ve yanlış bilgilerin sayısını artırmaktadır.

Twitter fenomeni milyonlarca internet kullanıcısının "twit" formatında şifreli mesajlar içerisinde fikirlerini sunabilmeleri için bir platform sunmaktadır. Twitler kelime sayısı ile sınırlı olsa ve kısa olsa dahi yeni bir iletişim şekli olarak kabul edilmiştir ve her geçen gün daha fazla kullanılmaktadır. Diğer sosyal medya platformları arasında LinkedIn ve Facebook bulunmaktadır. Bu sosyal medya platformları halk ile HDÖ'ler arasındaki bağlantıyı kurabilir. Bu kalkınma örgütlerinin farklı kitlelerle ilgilenmesi gerekmektedir ve bu nedenle sosyal medya her türlü insanla iletişime geçmenin en iyi yolu olabilir.

1.3 Yayılma Modeli vs. Katılımcı Model

FAO'ya (2007) göre yayılma modeli iletişim sürecini ana olarak göndericiden alıcıya giden bir mesaj olarak görmektedir. Modernizasyon, bireylerin geleneksel bir yaşam

şeklinden teknik olarak daha gelişmiş ve daha hızlı değişen bir yaşam şekline doğru hareket ettiği bir yayılma süreci olarak görülmektedir. Dolayısıyla bu yaklaşım, yeniliklerin daha sistematik ve planlı bir şekilde yayılması ve benimsenmesi süreci ile ilişkilidir. Yeni olasılıklar ve uygulamalar hakkında farkındalığı artırmada kitle iletişimi çok önemlidir ancak benimseyip benimsememe kararının verildiği noktada kişisel iletişimin etkili olması pek de muhtemel değildir. Bu nedenle, bu düşünce şeklinin genel sonucu, kitle iletişiminin sosyal davranış üzerinde direkt etkisinin olmasının kişisel etkiden daha az muhtemel olduğudur.

Kalkınma iletişimi üzerinde yeni ortaya atılan perspektifler bunun hala sınırlı bir kalkınma iletişimi görüşü olduğunu iddia etmektedir. Bu perspektifler, yayılma modelinin iletişim üzerinde dikey ya da tek yönlü bir perspektif olduğunu ve iletişim sürecine aktif katılımın kalkınmayı hızlandıracağını belirtmektedir. Araştırmalar, bazı halk gruplarının bilgileri radyo ve televizyon gibi kişisel olmayan kaynaklardan alırken bu bilgilerin davranış değişiklikleri üzerinde çok az etkisinin olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak, kalkınma da net bir şekilde bu tarz bir değişimi tasavvur etmektedir. Benzer araştırmalar da kişiler arası iletişimden ve bunlara dayalı kitle iletişim tekniklerinden çok daha fazla şey öğrenildiği sonucuna ulaşmaktadır. En temel seviyede ise insanlar sorunlarını tartışıp çözmeden önce medyanın ulusal ve ayrıca bölgesel ve yerel olarak sunduğu bilgi ve gerçekler hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda eğer medyaya yeterince erişim varsa halk, bilgi ihtiyaçlarının bilinmesini sağlayabilir.

Kitle iletişimi yeni olasılıklar ve uygulamalar hakkında farkındalığı artırma açısından önemlidir ancak bunları benimseme ya da benimsememe kararının verildiği noktada kişisel iletişimin etkili olması pek de muhtemel değildir. Bu nedenle, bu düşünce şeklinin genel sonucu, kitle iletişiminin sosyal davranış üzerinde direkt etkisinin olmasının kişisel etkiden daha az muhtemel olduğudur. Everett Rogers'ın kalkınma bağlamında bu yayılma teorisini geliştiren kişi olduğu düşünülmektedir.

Diğer taraftan katılımcı model, kavramları çokluk üzerinden kapsamaktadır. Bu model, yerel toplulukların kültürel kimliğinin ve uluslararası, ulusal, yerel ve bireysel seviyedeki demokratikleşme ve katılımın önemine vurgu yapmaktadır. Katılımcı model, geleneksel “alıcıları” sadece kapsamakla kalmayan aynı zamanda onlardan çıkan bir stratejiye işaret etmektedir. Paulo Freire (1983, s14) buna herkesin bireysel ve kolektif olarak sesini çıkarma hakkı demektedir “Bu sadece birkaç kişinin ayrıcalığı değil, herkesin hakkıdır. Dolayısıyla, hiç kimse başkalarının sözlerini çalan emredici bir ses tonuyla tek başına doğru bir şey söyleyemeyeceği gibi başkaları adına da konuşamaz.” Ascroft ve Masilela (1994) “katılım, bireylerin kalkınma programlarında ve süreçlerinde aktif olması, fikirleriyle katkı

sağlamaları, adım atmaları ve ihtiyaçlarını ve sorunlarını ifade etmeleri ve bir taraftan da otonomilerini ortaya koymaları anlamına gelir.”

1987-1996 arasındaki dönemde Lerner’in modernizasyon modeli tamamen ortadan kalkmıştır. Bunun yerine, en sıklıkla kullanılan teorik çerçeve, kitle iletişimini sosyal değişimde yukarıdan aşağıya doğru bir rol oynayan aktör gibi gören Lerner’in tam zıttı sayılabilecek optimist bir postmodern yönelim olan katılımcı kalkınmadır. Bahsi geçen dönemde araştırma alanından neredeyse tamamen kaybolan model ise iki adımlı akış modelidir ki bu model modernizasyon akademisyenleri tarafından kullanılmıştır. Her iki dönem de bilgi boşluğu ve dolaylı etki gibi teori ve yaklaşımlardan faydalanmıştır. Ancak, 1987-1996 yılları arasında ortaya çıkan araştırmalar, 1958-1986 arasında yayınlananlardan teorik olarak daha çeşitli olarak nitelendirilebilir (Fair & Shah, 1997, s.45).

Ancak, Jan Servaes ve Patchanee Malikhao (1997, s.396-8) katılımcı modelin yerel toplulukların kültürel kimliğinin ve uluslararası, ulusal, yerel ve bireysel seviyedeki demokratikleşme ve katılımın önemini vurguladığını belirtmektedir. Kalkınma projelerinde bilgi, birikim, güven, bağlılık ve doğru bir tutum sergileyebilmek için bütün karar verme süreçlerine katılım büyük öneme sahiptir. Bu model, bütün katılım seviyelerinde karşılıklı işbirliğini vurgular. Pradip Thomas (2006, s.25) dünya çapındaki yoksulluk sorununun katılımcı iletişimle çözülebileceğini savunmaktadır. Katılımcı iletişim eğitim mekanizmalarının kullanımı, nüfusun büyük bir kısmındaki yoksulluğu hem maddi hem de manevi yollardan ciddi oranda azaltabilecek kadar uzun bir süre zarfında tarım, eğitim, sağlık, politika ve ekonomi alanındaki sürdürülebilir iyileştirmeler sayesinde sosyal değişim ve kalkınmayı getirebilecektir.

MacBride (1980, s.110) kalkınma projelerinde bilgi, birikim, güven, bağlılık ve doğru bir tutumu paylaşabilmek için bütün karar verme süreçlerine dahil edilmenin önemine vurgu yapmaktadır. Bu da kalıplaşmış düşünce tarzının yenilmesi ve çeşitlilik ve çoğulculuğun daha iyi anlaşılabilmesi için farklı koşullarda yaşayan ve farklı şekilde hareket eden insanların onuru ve eşitliğine sonsuz saygı gösterilerek yeni bir tutumun oluşturulmasını gerektirmektedir.

1.4 Diyaloga Dayalı İletişim

Grunig ve Hunts, Halkla İlişkiler teorisinden dört adet halkla ilişkiler modelini kullanmaktadır. Bu araştırmacılar, basın sözcülüğü, kamusal bilgiler, iki yönlü asimetrik ve iki yönlü simetrik modeli dahil etmişlerdir. Dört model içerisinde Grunig iki yönlü asimetrik modelin en çok talep edilen model olduğunu savunmaktadır. Kent (1998) ise iki yönlü

asimetrik modeli tam olarak anlayabilmek için öncelikle diyaloga bağlı iletişimin anlaşılması gerektiğini belirtmektedir.

Diyalog “fikir ve düşüncelerin karşılıklı değiş tokuşu” (Kent ve Taylor, 1998, s. 325) olarak tanımlanırken farklı taraflara ilişki kurma, dürüst, açık ve etik bir şekilde verme ve alma imkanı sunmaktadır. İnternet üzerinde yapılan halkla ilişkiler araştırmaları son zamanlarda web sitesi tasarımlarının örgütler ve toplum arasındaki diyaloga dayalı iletişimi artıran özellikleri nasıl içerdiğine odaklanmaktadır (Kent ve Taylor, 1998, 2002; Taylor ve Kent 2004; Esrock ve Leichty, 2000). Diyalog, monoloğa kıyasla daha “etik” bir iletişim şekli olarak tanımlanmaktadır (Buber, 1970, s.71).

Weimann (1982) iletişimi bir gönderici tarafından alıcıda ön tanımlı bir tavır değişimi yaratma teşebbüsü olarak tanımlamaktadır, yani alıcı tarafından algılanan durumun anlamında değişiklik yaratma çabasıdır. İletişim birçok diğer akademisyen ve teorisyen tarafından da tanımlanmıştır. Shannon ve Weaver (1949) iletişimi bir yayma süreci, bir göndericinin bir mesajı alıcılara yaydığı bir bilgi akışı olarak görmüştür. Littlejohn (1992) ve McQuail ve Windahl (1986) iletişimi bilgi, fikir, tutum ya da duyguların bir kişiden ya da bir gruptan bir diğerine aktarımı olarak görmüştür (vanRuler, 2004). Yukarıdaki tanımların ortak tarafı tek yönlü iletişim olmasıdır. İletişimin amacı bilginin bir göndericiden alıcıya hareket etmesidir. Burada, göndericinin işi bilginin alıcıya aktarılmasıdır ve buna aktarım görüşü adı verilmektedir (van Ruler, 2004).

Bazı araştırmacılar ve akademisyenler iletişimi tek yönlü olarak tanımlasa da (Littlejohn, 1992; McQuail ve Windahl, 1986), iletişimle ilgili son zamanlarda ortaya atılan yaklaşımlar iletişimi her seviyede interaktif ve katılımcı olan iki yönlü bir süreç olarak görmektedir. İletişimin iki yönlü sürecinin kilit savunucularından birisi de, tek yönlü iletişim süreci ile iki yönlü iletişim arasında ayırım yapan Grunig’dir (2001). Grunig (1989) ve onun araştırmacı arkadaşları Dozier ve Ehling (1992), tek yönlü, lineer neden sonuç etkisinin tahmin edildiği ve değerlendirildiği asimetriyi bir iletişim modeli olarak tanımlamaktadır. Diğer taraftan simetrik iletişim, iletişim sürecindeki her bir katılımcının bir diğerini eşit bir şekilde etkileyebileceği anlamına gelir (van Ruler, 2004).

Bir web sitesinin diyaloga dayalı potansiyeli iki yönlü iletişimi mümkün kılmaktadır ki bu da interaktifliği teşvik etmektedir. Grunig’in (2001) halkla ilişkiler teorisine göre iki yönlü simetri diyaloga dayalı iletişim ile tutarlıdır. Dolayısıyla, diyaloga dayalı iletişimde mesajın alıcısı gönderici ile tekrar iletişim kurabilir ve gönderici de alıcının tepkisini aldıktan sonra alıcıyla yeniden iletişime geçebilir. İyi bir iletişim ya da etkileşim sağlayabilmek için öncelikle bir “A” iletişimcısından “B” iletişimcisine aktarılan bir mesaj olmalıdır. İkincisi,

“A” tarafından söylenmiş olana dayalı olarak “A” tarafına gidecek şekilde “B” tarafından bir cevap verilmelidir. Son olarak, B’nin daha önceki cevabına dayalı olarak “A” tarafından “B” tarafına bir cevap verilmelidir (Brez, 1983, s.57).

1.5 ICT ve Kalkınma

Bilim insanları iletişim ve kalkınmanın farklı şekillerde nasıl ilişki içerisinde olduğunu uzun yıllar boyunca ele almışlardır. Robert Dahl (1961) insanların düşüncelerini ifade edebilmeleri ve birbirlerinden bir şeyler öğrenirken düşünme sürecine girebilmeleri için imkan yaratılırken, “aydınlanmış anlayışa” sahip olmanın ifade özgürlüğüne dayalı olduğunu ifade etmektedir. Bu olmadan insanların iktidarda olanlar ya da toplum liderleri tarafından alınan kararları ve gündem maddelerini etkileyebilme ve dahil olma kabiliyetlerinin imkansız hale geleceğini ve bunun da demokrasi ve halkın katılımı açısından korkunç sonuçlarının olacağını söylemek mümkündür. Dahl, farklı bilgi kaynaklarının “aydınlanmış anlayışa” nasıl katkı sağlayabileceğini açıklayarak ICT terimindeki “I” (Bilgi) ayağı hakkında konuşmaktadır. Eğer vatandaşlar devlet dışında herhangi bir kaynaktan bilgi alamazlarsa halkın gündemine katılmaları ve bunu etkilemeleri mümkün olmayacaktır. Carroll ve Hackett (2006) ana akım medya ile halkı temsil eden sosyal hareket arasında olumlu bir ilişki olması gerektiğinin altını çizmektedir. Bu tarz bir ilişkinin olmaması birçok akademisyenin internetin ana akım medyada ya da farklı hareket medyalarında bulunmayan iletişim olanaklarının olduğu hareketleri mümkün kılan sosyal hareket iletişimi için önemli bir kaynak olarak işlev görebileceğini söylemelerine neden olmuştur. Sosyal hareketler ana akım medya bekçilerini ya da baskıcı devletleri bypass edebilmek ve destek grupları ile daha geniş anlamda halkla direkt olarak iletişim kurabilmek için interneti kullanabilirler (Boyd, 2003, s.157).

İnternet, basılı ve elektronik medyanın eski formlarına kıyasla yüksek hızı, düşük maliyeti, daha geniş coğrafi kapsamı ve görece olarak sınırsız içeriği sayesinde sivil toplum örgütleri ile kaynak açısından daha zengin olan ticaret kurumları ve devlet arasında bir oyun alanı yaratılmasına yardımcı olabilir (Downing, 1989; Gross, 2003; Kidd, 2003; Van Aelst ve Walgrave, 2002). Ancak, internete erişim evrensel değildir ve bu faydalar sadece gerekli beceri ve kaynağa sahip olanlar tarafından edinilebilir.

Michael L. Kenta; Maureen Taylor; William J. Whitec (2003) son yıllardaki teorilerin Dünya Çapında Ağın daha dengeli bir organizasyon ve halkla ilişkileri kolaylaştırabileceğini ve vatandaşların toplum hayatına daha fazla katılımını sağlayabileceğini belirttiğini ifade etmektedir. Bu araştırmacılar Web sitelerinin halka, örgütlerin görülebileceği ve daha iyi anlaşılabilmesi için bir kanal sunduğunu belirtmektedirler. Michael L Kenta’ya göre ICT’ler ile

organizasyonel duyarlılık arasındaki bağlantıyı açıklayabilmek için iki tane kilit soru bulunmaktadır. Birinci soru şudur: organizasyonel web siteleri paydaşların bilgi ihtiyaçlarını karşılama konusunda ne kadar uzman? Ve web sitesi tasarımının hangi özellikleri karşılıklı olarak faydalı etkileşimleri kolaylaştırabilir?

1.6 Kalkınma İçin Bilgi İletişim Teknolojisi (ICT4D)

ICT4D, metin, ses, veri ve resim açısından bilgilere erişmek, işlemek ve aktarmak için tasarlanmış farklı teknolojilerin uygulanmasını irdeler (Weigel, 2004, s.89). ICT4D bir alan olarak doğası gereği çok disiplinlidir ve iletişim, bilgi sistemleri, bilgisayar bilimi, kütüphane ve bilgi bilimleri ile kalkınma çalışmaları gibi farklı alanlardan gelen akademisyenleri bir araya getirmektedir. ICT4D yaklaşık on yıldır gündemde olmasına ve kitaplara ve makalelere konu olmasına rağmen, ICT4D'nin gerçekten tek tip bir "alan" olup olmadığına dair fikir ayrılığı hala sürmektedir. Akademik çevredeki en büyük gerilim Bilgisayar Bilimi gibi daha teknoloji-odaklı disiplinler ile sosyal bilimler arasında yaşanmaktadır. Aynı derecede önemli olsa da bir başka ayrılık ise akademisyenler ile uygulayıcılar arasında görülmektedir. Bütün bu gerilimlere rağmen ICTD disiplinler arası bir disiplin olarak büyümeye devam etmiştir. (Toyama, 2009; Buskens, 2010; Heeks 2008, s.11). ICT4D alanında daha önce yapılan çalışmalar internetin ve bilgisayar kullanımının gelişmekte olan ülkelerdeki olası faydalarına odaklanmıştır (Heeks, 2009, s.109; Mbarika, Okoli, Byrd, & Datta, 2005; Unwin, 2009a, s.13; Zuckerman, 2010).

Son yıllarda mobil telefon kullanımı ICTD uygulamalarında ön plana çıkarken bazı araştırmacılar mobil telefonların gelişmekte olan ülkeler için en önemli ICT olduğunu savunmuştur (Donner, 2008, 2010; Heeks, 2010). Mobil penetrasyonda yaşanan artış araştırmacı ve akademisyenlerin kalkınma sorunlarının bazılarını çözmeye bu değişime adapte olabilmek için en iyi yöntemi belirlemekle meşgul olmalarına neden olmuştur. Araştırmacı ve akademisyenlerin odaklandığı bazı alanlar arasında eğitim, sağlık hizmetlerine erişim, demokrasi ve tarım bulunmaktadır. Özellikle Afrika'da, bilgi ve iletişim teknolojileri çalışmaları teknolojiye erişim olmamasına, bu bariyerin nasıl aşılacağına (yani dijital bölünme) ve ICT'lerin ekonomik kalkınma ve demokratikleşme ile ilişkisine odaklanmıştır (Conradie, Morris, & Jacobs, 2003; Fleming, 2002; Jensen, M., 2002; Obijiofor, 2009; Ott & Rosser, 2000; Thioune, 2003; Wasserman, 2005a, 2005b). 1990'lı yıllarda İnternetin daha fazla erişilebilir olması ve Birleşmiş Milletlerin Milenyum Kalkınma Hedefleriyle (MDG'ler) birlikte ICT'nin öncelik haline geldiği yeni bir dönem başlamıştır (Heeks 2008, s.12). Bu tedarike dayalı kalkınma gündemi, toplumun ihtiyaçlarından çok teknolojiye daha fazla odaklandığı için halkın düşük desteği, finansman eksikliği ve son olarak da halkın

ihtiyaçlarına cevap verememe gibi çok sayıda sorunu beraberinde getirmiştir (Unwin, 2009a). Bu tarz sorunlar ilk başlarda yapılan ICTD çalışmalarının en büyük problemi olurken ICT başarıları ve başarısızlıkları ile ilgili olarak 2000'lerin başında birçok araştırmanın konusu olmuştur (Conradie ve ark., 2003; Heeks, 2002a, 2002b).

İlk başlardaki ICTD projeleriyle bağlantılı sorunların fark edilmesi bu tarz girişimlerin tekrar değerlendirilmesine ve 2000'lerin başından sonlarına kadar daha fazla ihtiyaca dayalı ve talebe dayalı müdahalelere geçilmesine neden olmuştur. Kalkınma artık daha fazla aktif bir süreç olarak görülmektedir ki bu da yerel halkın katkısını ve ayrıca devletlerin ve özel sektörün sürece katılımını gerektirmektedir (Hyden & Leslie, 2003; Unwin, 2009a, 2009b; White, 2004). Yerel halkın yerel kalkınma sorunlarına çözümler bulmasını içeren katılımcı kalkınma kavramı kalkınma sektöründe kendisine önemli bir yer edinmiştir (Servaes, 1999, s.98). Katılımcı kalkınma yetkilendirme, bireysel seçim ve seçim yapabilmek için özgürlük ya da fırsat ile bağlantılıdır (Khan & Ghadially, 2010; Kleine, 2010; Melkote & Steeves, 2001; Sen, 2000; White, 2004). İnsanların, hayatlarını iyileştirebilmeleri ve toplumu geliştirebilmeleri için seçim yapma özgürlüğüne ve fırsatına sahip olmaları gereklidir. Bu açıdan, kalkınma bireysel yetkilendirme, sosyal adalet ve insan haklarından ayrılamaz (Alston, 1988; Sen, 2000). ICT4D, faydalanıcıların daha fazla sahiplenme duygusuna sahip olmaları ve sadece tek yönlü bir iletişim olmaması için onlara bir platform sunan daha katılımcı yöntemlere sahiptir. ICT'lerin yoksul ve marjinalleşmiş insanların hayatlarında nasıl bir fark yaratabileceğini bilmek aslında bu insanların ekonomik büyümeye katkılarına bağlıdır ancak bu aynı zamanda insanların bilgiye erişimi, farklı geçmişlere sahip insanların birbirleriyle iletişim kurma şekli ve yoksul insanların hayatlarını ve geçimlerini dönüştürebilecek olsalar ihtiyaçları olabilecek olan içerik gereksinimleri ile ilgili konuları da ele almaktadır (Unwin, 2000, s.39).

Heeks (2009), ICTD araştırmalarının (ki o buna "ICT4D 2.0" demektedir) şu andaki halini daha önceki dönemden çıkarılan derslerin yeni programların geliştirilmesine ve mevcut girişimlerin yeni vurgularla değerlendirilmesine uygulanabildiği bir dönem olarak tanımlamaktadır. Heeks, güncel ICTD açısından kritik olan üç adet kilit vurgu değişimini özetlemektedir: internet ve bilgisayar gibi kullanılabilir olan şeye daha az vurgu yapılması ve cep telefonu, radyo ve TV gibi gerçekte daha fazla kullanılan şeylere daha fazla vurgu yapılması. İkinci olarak, temel teknik inovasyona daha az vurgu yapılırken uygulama ve iş modeli inovasyonuna daha fazla vurgu yapılması ve son olarak yeni uygulamaların pilot çalışmalarına ve sürdürülmesine daha az vurgu ve mevcut uygulamaların değerlendirilmesine

ve ölçeklendirilmesine daha fazla vurgu yapılması (Heeks, 2009, s.67). Toplumun da katkısıyla teknoloji toplumun ihtiyaçlarına hizmet vermeye yardımcı olabilir.

İnsanların gerçekten kullanabileceği teknolojiler için çözümlerin geliştirilmesi daha fazla benimseme ve başarıya yol açabilir (Heeks, 2008, 2009; Jensen, R., 2007). Kalkınma için mobil teknolojilerin kullanımındaki artış, ki ICTD araştırmalarının bir kısmını oluşturur, kullanılması gerekene kıyasla gerçekte kullanılan odaklanma konusundaki değişimin en önemli örneğidir (Donner, 2008; Zuckerman, 2010). İnsanların gerçekten kullanabileceği teknolojiler için çözümlerin geliştirilmesi daha fazla benimseme ve başarıya yol açabilir (Heeks, 2008, 2009; Jensen, R., 2007)

Araştırmacılar, bütün kalkınma projelerinde olduğu gibi ICTD uygulamalarının bütün tasarımcı ve uygulayıcılarının yerel bağlamı ve dinamikleri göz önünde bulundurması gerektiğini ifade etmektedir. Afrika’da ICT’ler hakkında çalışan Thioune (2003), araştırmacı ve uygulayıcıların unutmaması gereken kritik bir noktayı tanımlamaktadır: “Yeni (dijital) teknolojiler etkileyici olsa da kullanımlarından beklenen değişiklikleri belirleyemezler. Kullanımlarını ve etkilerini belirleyecek olan şey uygulandıkları sosyal bağlamdır” (s. 2). Bu talebe dayalı ICTD gündemi genişlemeye devam ederken akademisyenlerin bu oldukça dinamik olan alana ayak uydurmaları ve bu alanda çalışmak üzere yaklaşımlar, teoriler, çerçeveler ve yöntemler geliştirmeleri büyük bir önem teşkil etmektedir.

1.7 ICT4D’nin Başarı ve Başarısızlığını Etkileyen Faktörler

Gelişmekte olan ülkelerin önündeki en büyük zorluk üç önemli alana yatırım yapmalarını engelleyen yetersiz kaynaklardır, yani online hizmetler, telekomünikasyon alt yapısı ve dijital farkı azaltmak için eğitim (Birleşmiş Milletler, 2010, IICD, 1998). Heeks’e (2002) göre topluluklar, finansal kaynak olmadığı için ve alt yapı ile destekleyici hizmetler zayıf olduğu için bilgileri kısa ve uzun vadeli faydaya çevirmekte zorlanmaktadır. ICT’nin alternatif bir kalkınma çözümü olarak hızlı şekilde büyümesi çok sayıda araştırmacı tarafından hoş karşılanırsa da öngörülemeyen zorluklara yol açabilecek bir şeyi ortaya koyamaması ICT potansiyelinin asla fark edilemeyecek olmasının en önemli nedenidir (IICD, 1998; Langmia, 2005). ICT’nin gelişmiş ülkelerdeki başarı hikayelerine rağmen gelişmekte olan ülkelere ani teknoloji transferi çoğu ICT projesinin başarısız olmasına neden olmaktadır. ICT’lerin dijital farkı azaltma ve Milenyum Kalkınma Hedeflerini yerine getirmeyi kapsayan çifte fonksiyonu, ICT’lerin kalkınmadaki potansiyelini gerçekleştirilememesinde kısmen de olsa suçlanabilir. Temel alt yapının olmaması ve toplumun

aktif bir şekilde katılmaması özellikle de finansman kaynakları kurduğunda sürdürülebilirliğin ortadan kalkmasına neden olmaktadır (IICD, 1998; Langmia, 2005).

Bazı ICT4D'lerin başarısız olmasının ana nedenleri arasında stratejik yaklaşımın olmaması, erişimin olmaması ve toplumun ihtiyaçlarının sürece dahil edilmemesi bulunmaktadır (Bingimlas, 2009). Erişilebilirlik, ağ alt yapısı ve bilgisayar okuryazarlığı seviyeleri ICT4D'yi etkileyen faktörlerdir. Çoğu proje, birçok gelişmekte olan ülkede destekleyici alt yapının olmadığı ve büyük bir kısmının yoksul olduğu uzak kırsal alanlarda hayata geçirilmektedir (Kiraka ve Manning, 2002; Duncombe ve Heeks, 2002). Zimbabwe gibi çoğu gelişmekte olan ülke ulusal seviyede bağlantı durumunu artırmaya çalışsa da ülke elektrik kesintileri, yüksek personel değişim oranları, zayıf telekomünikasyon alt yapısı, düşük ICT okuryazarlık oranları ve sınırlı Kamu-Özel İşbirlikleri gibi kilit sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır (Ruhode, Owei ve Maumbe, 2008)

Bazı ICT4D projelerinin tasarımı, toplumsal ya da kültürel normlarla aynı bağlamda değildir. Bazı ICT4D projelerinin başarısız olması tasarım gerçekliği sorunlarına atfedilebilir (Thirumavalavan ve Garforth, 2009; Heeks 2002a; Heeks, 2002b). Toplumun motive olmaması ve aktif katılımının olmaması, farkındalık yaratma ve faydalanıcıların anlaşılması için çaba gösterilmemesiyle birleştiğinde projeler daha ilk safhalarda başarısızlığa uğramaktadır (Togola ve Marcilly, 2011; Kumar, 2007). Diğer ana nedenler arasında önemli paydaşların hariç tutulması, sürdürülebilirlik stratejilerinin olmaması ve düşük alt yapı yatırımları sayılabilir (Apendibadek ve Koopman, 2011). ICT'ler ilk tasarlandıklarında marjinalleşmiş insanlar ile gelişmiş yerlerdeki insanlar arasında bulunan ekonomik, sosyal ve politik farkı kapatmamaktadır. İnternet erişimi yanlış bir ölçüttür zira elinde bilgi olan çoğu dezavantajlı insan hala bu bilgilerle ne yapacağını bilmemektedir. Bu bilgilerin start-up sermayesi gerektiren işletmelere ya da ilaç gerektiren sağlığa dönüşebilmesi için daha fazla girdi olması gerekmektedir. İnternetin maliyeti ve bilgisayarların pahalı olmasının yanı sıra bu tarz bir alt yapının sürdürülebilmesi de gerekmektedir ki bu toplumların elinde halihazırda bu tarz bir imkan olmayabilir. Dolayısıyla, sürdürülebilir yeterli kaynağa ihtiyaç vardır (Langmia, 2005).

Bazı toplumlar ve devletler kalkınma projeleri için iyi olmayan yozlaşmış bir tutuma sahiptir. Teknik fobi ve bilgisayarlara karşı negatiflik bu tarz yozlaşmış davranışlara neden olabilir (Howard, 2008). Bazı insanlar bilgisayarların, batılı devletlerin insanları kontrol ve manipüle etmek için kullandıkları araçlar olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle, birçok insan korkuları ve algıları yüzünden ICT'yi desteklemeyebilmektedir (Noorman, 2012).

ICT4D projelerinin potansiyeli ve başarısı için birkaç faktörün yerinde olması gerekir. ICT4D projelerinin başarısı için kapsamlı politikaların bulunması gerekir (Harindranath ve Sein, 2007). Kapsamlı ulusal politikalar olmadan ICT4D projeleri sadece birkaç yerde uygulanabilir ve politikanın olmaması sadece gelişmiş alanlarda hayata geçirilen projelerin hayatta kalabileceği anlamına gelir. Geriye kalanlar hayatta kalamayacaktır çünkü sürdürülebilir projeler için yapıları destekleyen kapsamlı politikaların olması gerekmektedir. IICD (1998) politikaların ICT4D'yi desteklemesi gerektiğini ve ICT'leri kullanmak ve sürdürmek için insan kaynağı becerilerinin gelişimine odaklanması gerektiğini ifade etmektedir. ICT'ler kalkınmanın ayrılmaz parçası olmalı ve bütün toplumun fayda sağlayabilmesi için bütün alanlara eşit oranda uygulanmalıdır.

ICT4D'nin kapsamı gereken bir diğer faktör ise bilgi paylaşımıdır. Ağlar aracılığıyla bilgilerin paylaşımı diğer projelerin tasarımına ve uygulanmasına yardımcı olmalıdır. ICT4D sayesinde hem mevcut olan hem de yeni bilgiler herhangi bir kısıtlama olmaksızın serbestçe paylaşılmalıdır (Chapman ve Slaymaker, 2002; Heeks, 2002b). Son olarak, Çok-Paydaşlı Ortaklıklar, fazla parasal kaynağı olmayan devletler için hayati önem taşımaktadır (Geldof ve ark, 2011; Kumar, 2007). Ortaklık halinde çalışan ICT4D projelerinin başarı oranı oldukça yüksektir. Bunun temel sebebi ortaklıklar sayesinde beş ana ilkenin yerine getirilebilmesidir: yerel halkın ihtiyaçlarına dikkat çekilmesi; sonuçların değerlendirilmesi; sürdürülebilirlik ve ölçeklendirilebilirlik; güven, dürüstlük, açıklık, karşılıklı anlayış ve saygının inşa edilmesi; ve destekleyici bir ICT ortamının olması (Geldof ve ark. 2011).

İKİNCİ BÖLÜM

METODOLOJİ

Zimbabve’de faaliyet gösteren kalkınma örgütlerinin web sitelerini analiz edebilmek için bu çalışma niteliksel web sitesi içeriği analiz çalışmalarını takip etmektedir. Hsieh ve Shannon (2005), içerik analizini “Tema ya da modellerin kodlanması ve tanımlanmasına dair sistematik sınıflandırma süreci aracılığıyla metin verilerinin içeriğinin sübjektif yorumlanması için yapılan bir araştırma yöntemi” (s. 1278) olarak tanımlamaktadır. Patton’a (2002) göre “içerik analizi, niteliksel materyalleri alan ve temel tutarlılıkları ve anlamları tanımlamaya çalışan her türlü niteliksel veri azaltma ve anlam çıkarma çabasıdır”(Patton, 2002:453). Mayring (2000), içerik analizini “Acele bir nicelleştirme olmaksızın analitik kuralları ve adım adım yapılan modelleri takip ederek metinlerin iletişim bağlamı içerisinde ampirik ve kontrollü bir şekilde yapılan analiz yaklaşımı” (s. 2) olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla, içerik analizinin amacı bir gönderici, bir mesaj ve bir alıcı (kitle) hakkında kanıt toplamaktır. Bu çalışma Zimbabve: İnsani İletişim Rehberi (bkz. Tablo 2.1) içerisinde yer alan kalkınma örgütlerinden 27 tanesinin web sitesini analiz etmiştir. Web siteleri Çok Taraflı Kalkınma Örgütleri (MLO’lar), Uluslararası Kalkınma Örgütleri (IO’lar) ve yerel Kalkınma Örgütleri (LO’lar) olmak üzere üç gruba ayrılmıştır.

Tablo 2.1 Örgütlerin Listesi

	Kısaltma	Örgüt Adı	Yapısı
1.	UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu	Çok Taraflı
2.	UNFPA	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu	Çok Taraflı
3.	UNAIDS	HIV/AIDS'e Karşı Ortak Birleşmiş Milletler Programı	Çok Taraflı
4.	WHO	Dünya Sağlık Örgütü	Çok Taraflı
5.	UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı	Çok Taraflı
6.	FAO	Gıda ve Tarım Örgütü	Çok Taraflı
7.	ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü	Çok Taraflı
8.	WB	Dünya Bankası	Çok Taraflı
9.	AAIZ	Action Aid International Zimbabwe	Uluslararası
10.	CARE	Her Yerde Yardım ve Destek Kooperatifi	Uluslararası
11.	CN	CONCERN	Uluslararası
12.	TNS	Technoserve	Uluslararası
13.	WVI	World Vision International	Uluslararası
14.	ICRC	Uluslararası Kızıl Haç Komitesi	Uluslararası
15.	IRC	Zimbabve Uluslararası Kurtarma	Uluslararası
16.	PLAN	PLAN	Uluslararası
17.	PSI	Uluslararası Nüfus Hizmetleri	Uluslararası
18.	CZC	Zimbabve Koalisyon Krizi	Yerel
19.	FCTZ	Zimbabve Tarım Topluluğu Tröstü	Yerel
20.	FAMWZ	Zimbabve Afrikalı Medya Kadınları Federasyonu	Yerel
21.	ZLHR	Zimbabve İnsan Hakları Avukatları	Yerel
22.	NACZ	Ulusal AIDS Konseyi Zimbabwe	Yerel
23.	ZHRA	Zimbabve İnsan Hakları Derneği	Yerel
24.	SARDC	Güney Afrika Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi	Yerel
25.	WAG	Kadın Eylem Grubu	Yerel
26.	ZFU	Zimbabve Çiftçiler Birliği	Yerel

Tipoloji fonksiyonları bazında yapılan sitelerin değerlendirmesi yaklaşık 1 ay sürerken bu süre zarfında her bir web sitesi en az üç defa analiz edildi. Sitelere yapılan sık ziyaretler, seçilen numunelerin güvenilirliğini ve geçerliliğini sağlamanın bir sonucuydu. Bu ziyaretler aynı zamanda benzer bir çalışmada güncellemelerin sıklığını değerlendirmeyi de amaçlamaktaydı. Web sitelerinin bütün özelliklerini yakalayabilmek için bir kodlama sayfası geliştirildi (özellikler listesi için bkz. Tablo 2.2). Her bir özellik, sitede görülmesi halinde bir ile kodlanırken, görülmemesi halinde sıfır ile kodlandı. Web sitelerinin analizinde 46 adet özellik tipi tespit edildi (bkz. Tablo 2.2). Analiz amaçları doğrultusunda kalkınma örgütleri 3 gruba ayrıldı. İlk grup çok taraflı örgütler (Tablo 2.3'te görülebilir), ikinci grup ise uluslararası kalkınma örgütleridir (Tablo 2.4'te görülebilir). Son olarak, yerel örgütlere yer verildi (Tablo 2.5'te görülebilir).

Tablo 2.2 Boyut ve Özellikler Listesi

Fonksiyon	Özellikler
A- Bilgi sağlama (11)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Arama, 2. Basılı sürüme erişim, 3. Uzman bloglar, 4. Video / ses indirme, 5. Durağan grafikler ya da fotoğraflar, 6. Webcast'ler/podcast'ler, 7. Mobil uyarılar, 8. RSS Feeds, 9. Kendiliğinden yayınlanan makaleler/raporlar, 10. Bülten, 11. Örgüt geçmişi
Etkileşim ve diyalog (11)	<ol style="list-style-type: none"> 1. adres, faks, telefon, e-mail, 2. SSS, 3. Basın bültenleri, 4. Davranış ya da geri bildirim formu, 5. Broşür talep kabiliyeti, 6. Sosyal medyaya link (youtube, face book, twitter), 7. Çok dilli versiyonlar, 8. Forumlar ve Chat'ler, 9. Anketler ve oylamalar, 10. Okuyucuların blogları, 11. En çok okunan hikayeler
İçerik aktarma (6)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hikayeyi bir arkadaşına e-mail atma, 2. E-mail güncelleme, 3. Sosyal medyada hikaye paylaşma, 4. Ana akım haberlere linkler, 5. Diğer HDÖ'lere linkler, 6. Araştırma sitelerine linkler
Yaratıcı ifade(4)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Parodiler, 2. Şiir, 3. Karikatür ve çizgi romanlar, 4. Görsel sanat
Para toplama (8)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reklam, 2. Yeni üyeliğe izin verme, 3. Ürün ve hizmetlere üyelik satma, 4. Ürün satma, 5. Gönüllü kaydolma, 6. Bağış yapılmasını teşvik etme, 7. Fotoğraflar ve fotoğraf albümü, 8. E-broşür.
Eylem ve harekete geçme (6)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Online dilekçeler, 2. E-mail kampanyası, 3. Online eylemi koordine etme, 4. Uluslararası eylemleri planlama, 5. Acil eylem çağrıları, 6. Yerel/ulusal eylemleri planlama

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ VE BULGULAR

Bu bölüm, Zimbabve’de faaliyet gösteren ya da proje yürüten 27 kalkınma örgütünün web sitesinden elde edilen sonuçlara ve bulgulara odaklanmaktadır. Numune alma ve analiz etme amaçları doğrultusunda örgütler Çok Uluslu, Uluslararası ve Ulusal olmak üzere 3 gruba ayrılmıştır. Bu bölüm dört kısımdan oluşmaktadır. İlk üç bölüm üç araştırma sorusunun kategorize ettiği sonuçları ele almaktadır. Son kısım ise kalkınma iletişimindeki literatüre atıfta bulunarak genel sonuçları özetlemektedir. AS1 (araştırma sorusu 1) kapsamında sonuçlar bir çubuk grafik üzerinde gösterilirken dikey eksen her bir belirli fonksiyon altındaki farklı özellikleri temsil etmektedir. Yatay eksen ise üç kategorinin her birindeki toplam örgüt sayısını (9) temsil etmektedir (Çok Taraflı, Uluslararası ve Ulusal).

3.1 Araştırma Sorusu 1

AS1: Zimbabve’deki Çok Taraflı, Uluslararası ve Yerel kalkınma örgütleri, web sitelerinde ne tarz özellikler kullanıyor ve bu özellikler ne kadar ön plana çıkarılıyor?

Tablo 3.1 MLO’lar İçin Puan Tablosu

	Bilgi Aktarma (11)	Etkileşim ve Diyalog (11)	İçerik Aktarma (6)	Yaratıcı İfade (4)	Para Toplama (8)	Eylem ve Harekete Geçme (6)
UNICEF	8	6	2	0	4	3
UNFPA	5	4	3	0	1	2
UNAIDS	8	5	2	0	1	2
WHO	10	9	4	1	3	5
UNDP	6	3	2	0	1	4
FAO	11	9	4	0	1	4
ILO	9	6	3	0	1	4
WB	10	9	6	0	2	4
WFO	9	7	4	0	5	6

Tablo 3.2 IO'lar İçin Puan Tablosu

	Bilgi Aktarma (11)	Etkileşim ve Diyalog (11)	İçerik Aktarma (6)	Yaratıcı İfade (4)	Para Toplama (8)	Eylem ve Harekete Geçme (6)
AAIZ	5	4	2	0	2	3
CARE	9	7	4	1	6	4
CONCERN	7	7	3	0	7	4
Tchnsv	9	7	2	0	2	1
WVI	7	5	3	0	4	4
ICRC	9	6	2	0	6	4
IRC	9	6	4	0	4	5
PLAN	9	7	3	0	5	5
PSI	7	5	5	0	5	5

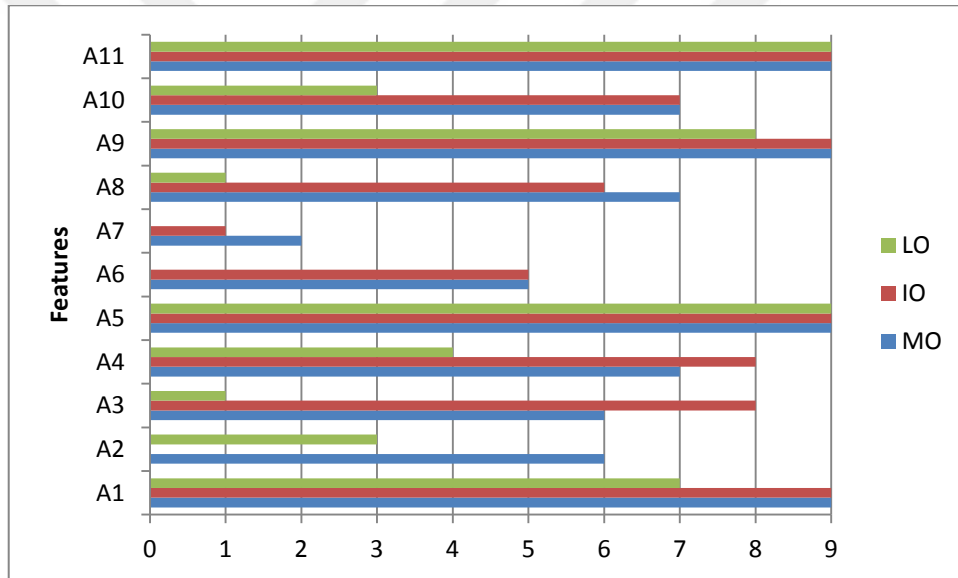
Tablo 3.3 LO'lar İçin Puan Tablosu

	Bilgi Aktarma (11)	Etkileşim ve Diyalog (11)	İçerik Aktarma (6)	Yaratıcı İfade (4)	Para Toplama (8)	Eylem ve Harekete Geçme (6)
CZC	9	6	4	1	0	4
FCTZ	4	4	2	0	0	0
FAMWZ	3	2	1	0	1	2
ZLHR	6	4	5	0	0	4
NACZ	6	6	5	1	0	3
ZHRA	4	3	2	0	2	4
SARDC	4	4	6	0	1	0
WAG	4	3	2	0	1	2
ZFU	5	4	2	0	2	2

3.1.1 Bilgi Aktarma

Aşağıdaki Grafik 3.1, üç farklı örgüt tipinin her birinin aldığı ortalama skoru göstermektedir. Her bir çubuk, Bilgi Aktarma fonksiyonu altındaki bir özelliği temsil etmektedir. 9 MLO'nun hepsinde dört adet orta özellik vardı. Arama (A1), durağan grafikler ya da fotoğraflar (A5), Kendiliğinden yayınlanan makaleler/raporlar (A9) ve Örgüt geçmişi (A11) bütün web sitelerinde bulunmaktaydı. 5 ila 7 örgüt arasında ortalaması olan görel

olarak ortak sayılabilecek özellikler arasında basılı sürüme erişim (A2), uzman bloglar (A3), video / ses (A4), webcast'ler/podcast'ler (A6), RSS Feeds (A8) ve bülten (A10) bulunmaktaydı. MO'lar arasında daha az yaygın olan tek özellik Şekil 1'de gösterildiği üzere sadece iki web sitesinde yer alan indirme uygulamasıydı (A7). Tıpkı MO'lar gibi IO'lar da her 9 web sitesinde yer alan özelliklerle aynı sayıda özelliğe sahipti. Bunların arasında arama (A1), durağan grafikler ya da fotoğraflar (A5), kendiliğinden yayınlanan makaleler (A9) ve Örgüt geçmişi (A11) bulunmaktaydı. Çoğu özellik 8 ila 5 örgüt arasında değişiklik gösterdiğinden dolayı IO'lar ve MO'lar arasında da benzer bir trend vardı. Kronolojik olarak bakıldığında, özellikler arasında uzman bloglar (A3), video/ses (A4), bülten (A10), RSS Feeds (A8) ve webcast'ler/podcast'ler (A6) yer almaktaydı. IO'lar arasında daha az yaygın olan ve MO'lara benzer olan tek özellik indirme uygulamasıydı (A7). Hiçbir IO sitesinde basılı sürüm (A2) özelliği yoktu.

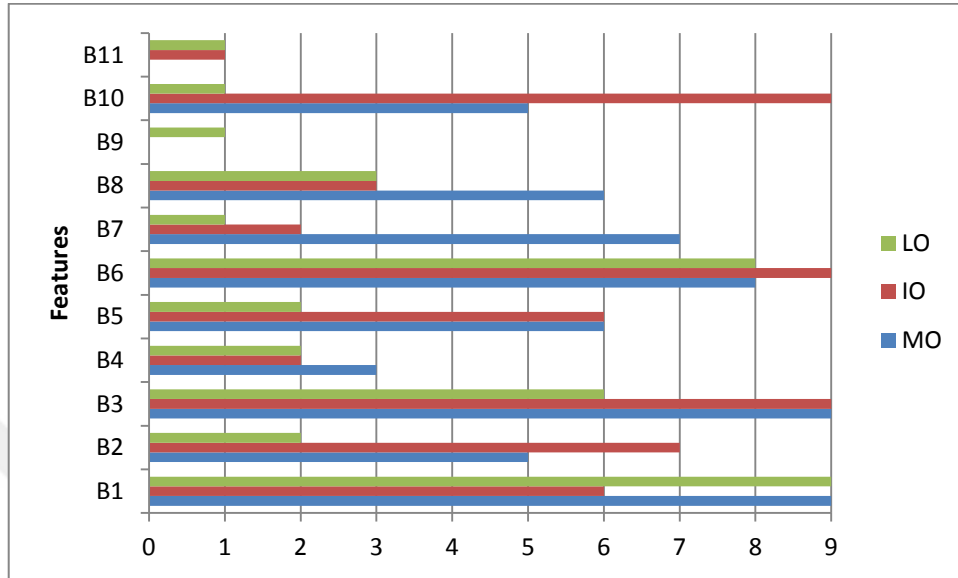

Grafik 3.1 Bilgi Aktarma Özelliğinin Kullanımı

LO'ların en baskın özellikleri durağan grafikler ya da fotoğraflar (A5) ve Örgüt geçmişi (A11) özellikleriydi. Diğer görece olarak ortak özellikler arasında kendiliğinden yayınlanan makaleler (A9) ve Arama (A1) bulunmaktaydı. MO ve IO'lara kıyasla LO'lar arasında daha az yaygın olan daha fazla özellik vardı. Bunlar basılı sürüme erişim (A2), uzman bloglar (A3), video/ses (A4), RSS Feeds (A8) ve bülten (A10) olarak sıralanabilir. Seçilen 9 LO web sitesi arasında indirme uygulaması (A7) hiçbir web sitesinde bulunmamaktaydı.

3.1.2 Etkileşim ve Diyalog

Grafik 3.2, Zimbabve'deki kalkınma örgütleri tarafından hangi özelliklerin kullanıldığını göstermektedir. Bu özellikler iki yönlü iletişimi mümkün kılmaktadır.

Grafik 3.2 Etkileşim ve Diyalog Özelliğinin Kullanımı

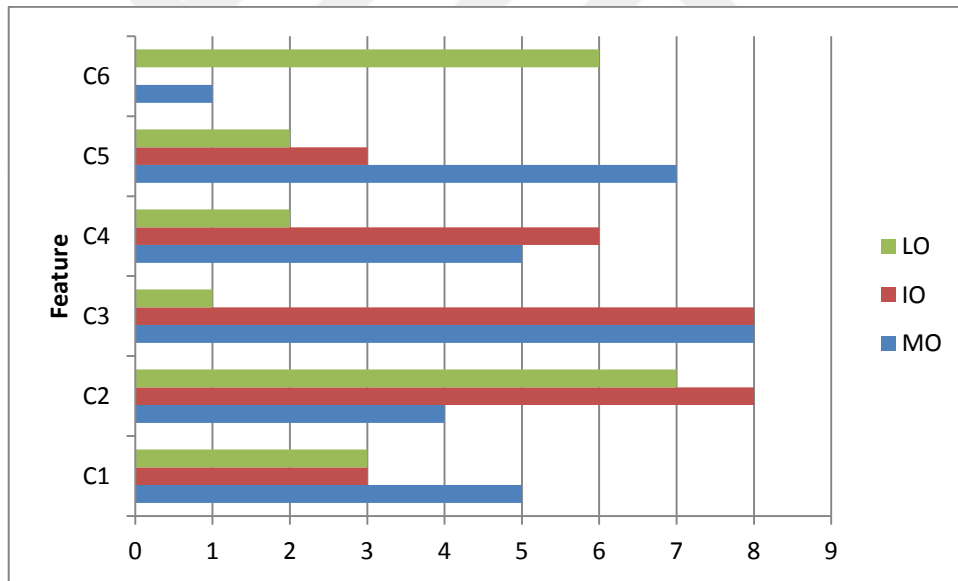
Yukarıdaki Grafik 3.2'de gösterildiği üzere adres, faks, telefon, e-mail (B1) ve basın bültenleri (B3) bütün MO web sitelerinde ortak olan tek 2 özellikti. Bir diğer ortak özellik ise 8 web sitesinde bulunan sosyal medyaya linkler (B6) özelliği idi. 7 ila 5 örgüt arasında görece olarak ortak sayılabilecek özellikler arasında çok dilli versiyonlar (B7), broşür talebi/indirme (B5), forumlar ve chat'ler (B8), SSS (B2) ve okuyucuların blogları (B10) bulunmaktaydı. Daha az ortak olan MO özellikleri arasında ise seçilen 9 MO web sitesinin 3'ünde bulunan davranış ya da geri bildirim formu (B4) özelliği vardı. En çok okunan hikayeler (B11), anketler ve oylamalar (B9) ise hiçbir web sitesinde yer almamaktaydı.

Ancak IO'lar, MO'lara kıyasla farklı trendlere sahipti. IO'ların ortak özellikleri farklı bir dizi özelliği kapsamaktaydı. Basın bültenleri (B3), sosyal medyaya linkler (B6) ve okuyucuların blogları (B10) bütün 9 IO web sitesinde ortaktı. Diğer ortak özellikler arasında SSS (B2), adres, faks, telefon, e-mail (B1) ve broşür talebi/indirme (B5) vardı. Ancak, daha az ortak olan özellikler arasında davranış ya da geri bildirim formu (B4), çok dilli versiyonlar (B7), forumlar ve chat'ler (B8) ve en çok okunan hikayeler (B11) sıralanabilir. Anketler ve oylamalar (B9) özelliği 9 IO web sitesinden hiçbirinde yer almıyordu. MO ve IO'lara kıyasla LO'larda bu fonksiyon dahilinde daha az özellik bulunmaktaydı. 9 web sitesinin hepsinde birden sadece adres, faks, telefon, e-mail (B1) varken bunu sosyal medyaya linkler (B6) ve

basın bültenleri (B3) takip ediyordu. SSS (B2), davranış ya da geri bildirim formu (B4), broşür talebi/indirme (B5), çok dilli versiyonlar (B7), forumlar ve chat'ler (B8), anketler ve oylamalar (B9), okuyucuların blogları (B10) ve en çok okunan hikayeler daha az ortak olan özelliklerdi.

3.1.3 İçerik Aktarma

Grafik 3.3'te gösterildiği üzere içerik aktarma altındaki özellikler, web sitelerinin kullanıcılar tarafından ilginç olan ya da ilgili olduğunu düşündükleri bilgileri aktarmak ya da paylaşmak için kullanılabileceği yöntemleri temsil etmektedir. MO'lar için 9 örgüt web sitesinin hiçbirinde yaygın olan bir özellik yoktu. Sosyal medyada hikaye paylaşma (C3) ve diğer HDÖ'lere linkler (C5) MO'lar arasında yaygındı. Göreli olarak ortak sayılabilecek özellikler arasında hikayeyi bir arkadaşına e-mail atma (C1) ve ana akım haberlere linkler (C4) varken daha az ortak olan özellikler e-mail güncelleme (C2) ve araştırma sitelerine linkler (C6) olarak ön plana çıkmıştır.

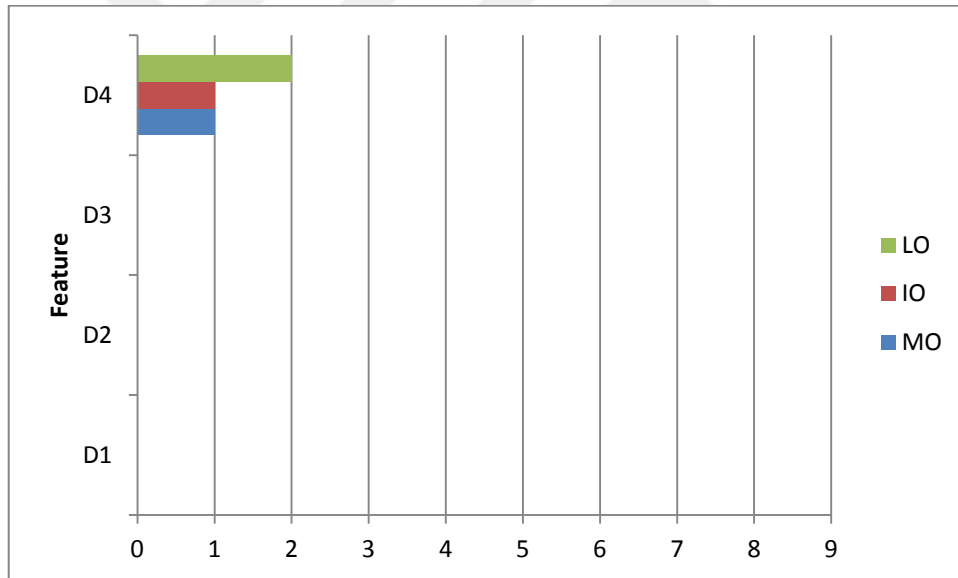
Grafik 3.3 İçerik Aktarma Özelliğinin Kullanımı

MO'lar ile IO'lar arasında özelliklerin yaygınlığı açısından farklı bir trend vardı. 9 web sitesinin hiçbirinde bu özellikler yer almazken web sitelerinin 8'inde ortak olan 2 özellik vardı. Bu 2 özellik e-mail güncelleme (C2) ve sosyal medyada hikaye paylaşmaydı (C3). Ana akım haberlere linkler (C4) göreli olarak ortakken daha az ortak olan özellikler arasında hikayeyi bir arkadaşına e-mail atma (C1) ve diğer HDÖ'lere linkler (C5) yer almaktaydı. Araştırma sitelerine linkler (C6) özelliği IO web sitelerinin hiçbirinde yoktu. 9 LO web sitesinde ortak olan sadece 2 özellik vardı. Bunlar, 7 web sitesinde bulunan e-mail güncelleme

(C2) ve ortalama olarak 6 web sitesinde bulunan araştırma sitelerine linkler (C6) özellikleriydi. Özelliklerin geri kalanı daha az yaygındı. Bu özellikler hikayeyi bir arkadaşına e-mail atma (C1), sosyal medyada hikaye paylaşma (C3), ana akım haberlere linkler (C4) ve diğer HDÖ'lere linkler (C5) olarak sıralanabilir.

3.1.4 Yararıcı İfade

Yararıcı ifade fonksiyonu altında dört adet özelliği aramak için web siteleri analiz edildi. Bu fonksiyon altında web siteleri iletişim kurabilmek için sanat ve şiiri kullanabilirler. 27 örgütün web sitesinin hepsi bu grup altında sadece bir özelliği kullanmışlardır ki o da görsel sanattır (D4). Grafik 3.4'te de gösterildiği üzere bir adet MO web sitesi ve bir adet IO web sitesi görsel sanata yer vermiştir. LO'lar, web sitelerine görsel sanatı ekleyen iki web sitesine sahipti. Kullanılmayan diğer üç özellik parodiler (D1), şiir (D2), karikatür ve çizgi romanlar (D3) olarak sıralanabilir.

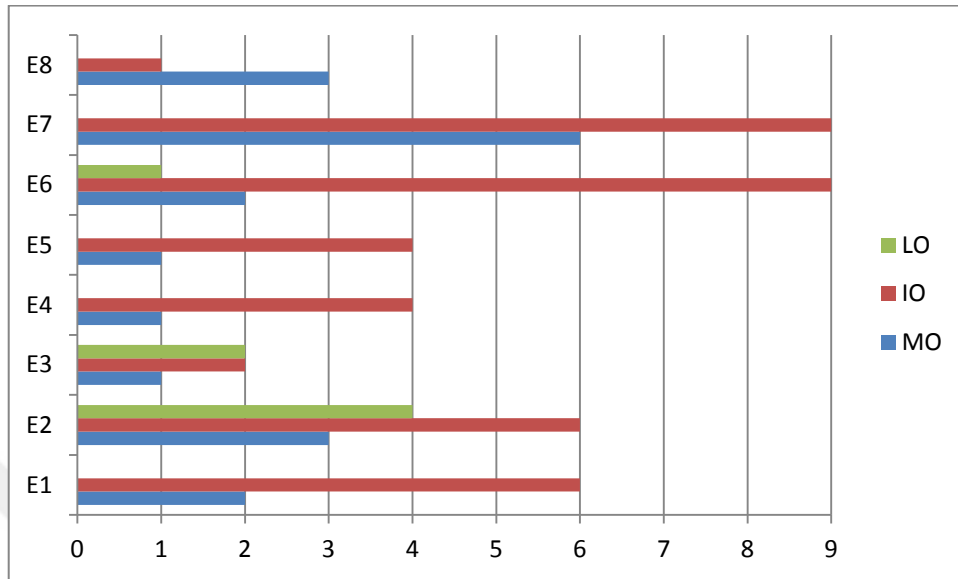

Grafik 3.4 Yararıcı İfade Özelliğinin Kullanımı

3.1.5 Para Toplama

Para toplama fonksiyonu örgütlerin kalkınma için para bulabilmek amacıyla mal ve hizmetleri tanıtmalarını, pazarlamalarını ve satabilmelerini sağlayan bir özelliktir. Bu fonksiyon içerisinde 8 özellik vardı. MO'lar Grafik 3.5'te gösterildiği üzere bu özelliği tam olarak kullanamazken altı web sitesi arasında tek bir özellik ortaklığı vardı ki o da fotoğraflar ya da fotoğraf albümü/video (E7) özelliğiydi. MO'lar kapsamında çok yaygın olmayan diğer özellikler ise bir ila üç web sitesi arasında ortaklık gösteriyordu ve bunlar: Reklam (E1), yeni

üyeliği izin verme (E2), ürün ve hizmetlere üyelik satma (E3), ürün satma (E4), gönüllü kaydolma (E5), bağış yapılmasını teşvik etme (E6) ve e-broşürdü (E8).

Grafik 3.5 Para Toplama Özelliği

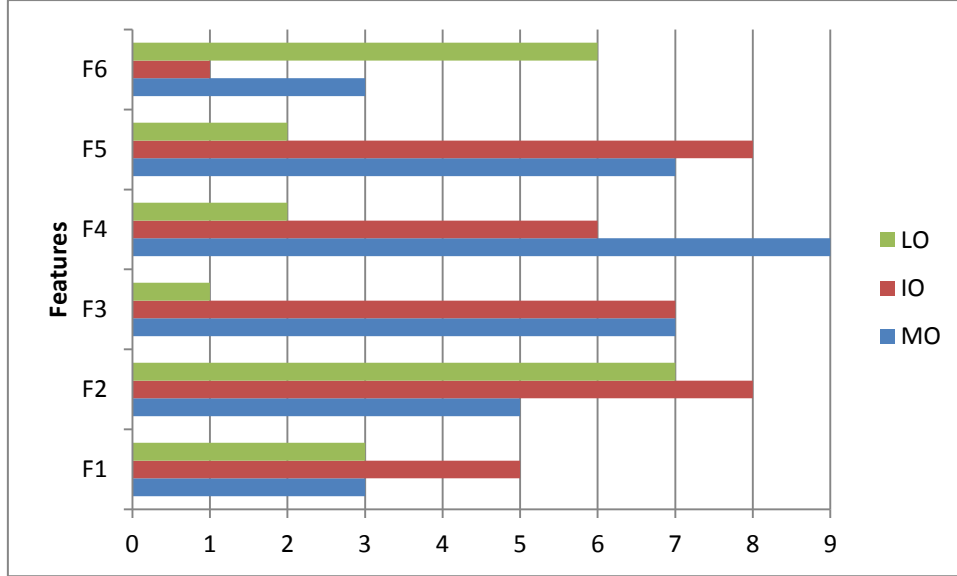
Diğer taraftan, IO'lar para toplama fonksiyonu altında daha fazla özellik kullanmaktadır. Toplamda sekiz özelliğin içerisinde dördü 6 ila 9 web sitesi arasında yaygınlık gösterdi. Bağış yapılmasını teşvik etme (E6) ve fotoğraf albümü/video (E7) bütün dokuz IO web sitesinde mevcutken Reklam (E1) ve yeni üyeliğe izin verme (E2) altı örgüt web sitesinde ortalama olarak görüldü. Daha az ortak olan özellikler ise şunlardı: ürünlere ve hizmetlere üyelik satma (E3), ürün satma (E4), gönüllü kaydolma (E5) ve e-broşür (E8).

LO'lar ise para toplama özelliğini tam olarak kullanamazken özelliklerden hiçbiri 5 ya da daha fazla web sitesinde ortalama olarak görülemedi. Sadece üç adet özellik mevcuttu ve bu özellikler yaygın değildi. Üç özellikler şunlardı: yeni üyeliğe izin verme (E2), ürünlere ve hizmetlere üyelik satma (E3) ve bağış yapılmasını teşvik etme (E6).

3.1.6 Eylem ve Harekete Geçme

Bu fonksiyon kapsamında Grafik 3.6'da gösterilen özellikler farklı web siteleri içerisinde aranarak örgütlerin ulusal ya da uluslararası seferberlik ya da koordinasyona girişip girişmediği araştırıldı. MO'lar için yaygın olan özellik uluslararası eylem planlamaydı (F4) ve diğer ortak özellikler beş ila sekiz web sitesinde ortak olarak görülmekteydi; kampanya (F2),

online eylemi koordine etme (F3) ve acil eylem çağruları (F5). Daha az ortak olan özellikler ise online dilekçeler (F1) ya da yerel/ulusal eylemleri planlamaydı (F6).

Grafik 3.6 Eylem ve Harekete Geçme Özelliğinin Kullanımı

Diğer taraftan, IO'lar eylem ve harekete geçme fonksiyonu altında daha fazla ortak özelliğe sahipti. Sadece yerel/ulusal eylem planlama (F6) özelliği daha az yaygındı. Özelliklerin geri kalanı 5 ila 8 örgüt arasında ortalama gösterirken bunlar; online dilekçeler (F1), kampanya (F2), online eylem koordine etme (F3), uluslararası eylem planlama (F4) ve acil eylem uyarıları (F5) olarak sıralanabilir. Ancak, LO'ların kullandığı iki ortak özellik vardı ve bunlar kampanya (F2) özelliği ile yerel/ulusal eylem planlama (F6) özelliğiydi. Geriye kalan dört özellik daha az yaygın görülmekle birlikte bunlar da online dilekçeler (F1), online eylem koordine etme (F3), uluslararası eylem planlama (F4) ve acil eylem uyarıları (F5) olarak sıralanabilir.

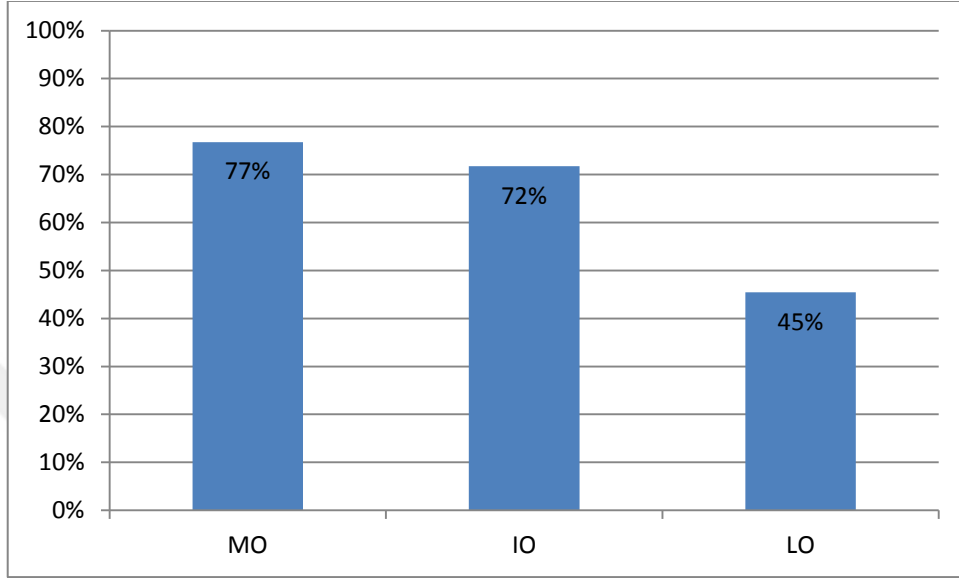
3.2 Araştırma Sorusu 2

AS2: Daha fazla finansal kaynağı ve küresel erişimi olan kalkınma örgütleri daha küçük sayılabilecek yerel örgütlerden daha fazla mı özellik kullanıyor?

Her bir fonksiyonun MO'lar, IO'lar ve LO'lar tarafından kullanımını ölçebilmek için ortalama oran $(\text{Toplam Puan} / \text{Toplam Özellik Sayısı}) * 100$ şeklinde hesaplandı. Farklı örgütlerce özelliklerin kullanımını analiz edebilmek için her bir örgüt web sitesi grubunun kullandığı ortalama yüzdeyi her bir fonksiyon altında ele alınan toplam özelliklere karşı

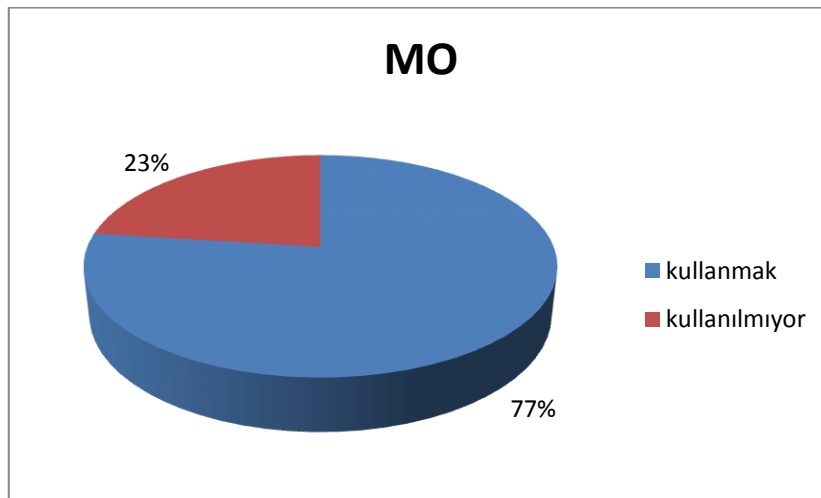
gösteren çubuklu grafikler çizildi. Finansal kaynak ve küresel erişim açısından MO'lar en çok IO'lar tarafından ve sonra olarak LO'lar tarafından takip edildi. Bu nedenle aşağıdaki grafikler AS2'nin cevaplarını göstermektedir.

3.2.1 Bilgi Sağlama

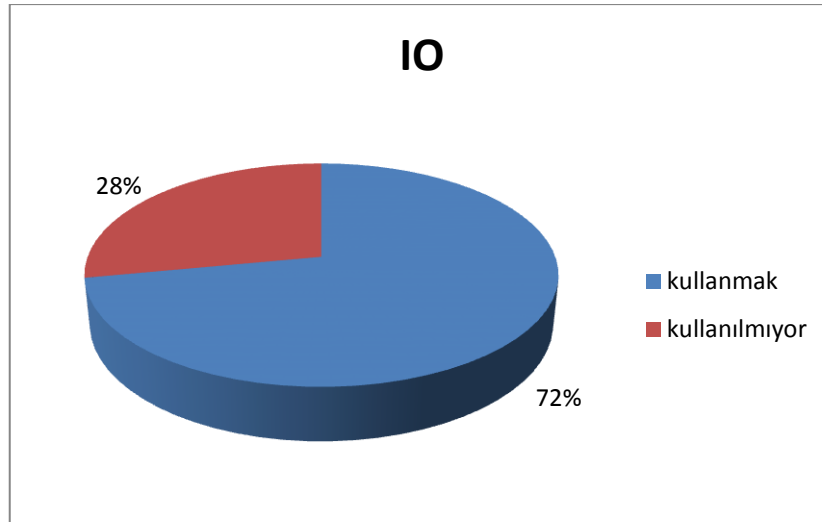

Grafik 3.7 Bilgi Sağlama Özelliğinin Kullanımı

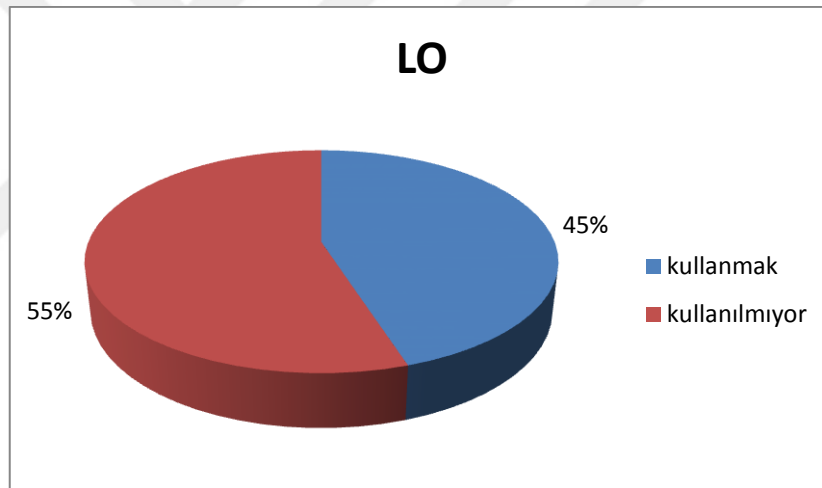
Grafik 3.7'de gösterildiği üzere, bilgi sağlama fonksiyonu altında yukarıdaki MO'lar IO'lara kıyasla daha fazla özellik kullanırken LO'lar daha az özellik kullanmıştır. Ortalama puanlar %77, %72 ve %45 olarak tespit edildi.

Grafik 3.8 MO Bilgi Sağlama Özelliğinin Kullanımı

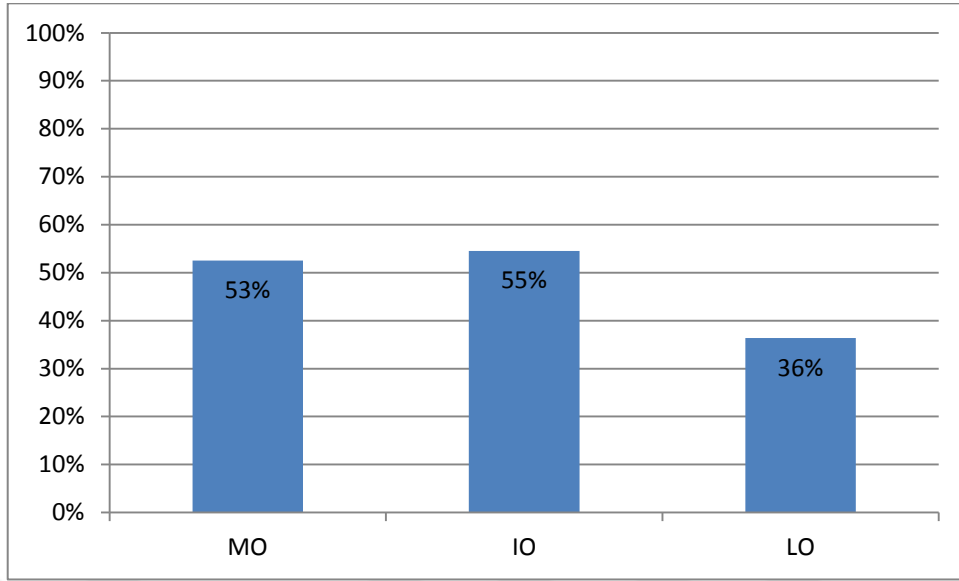

Grafik 3.9 IO Bilgi Sağlama Özelliğinin Kullanımı

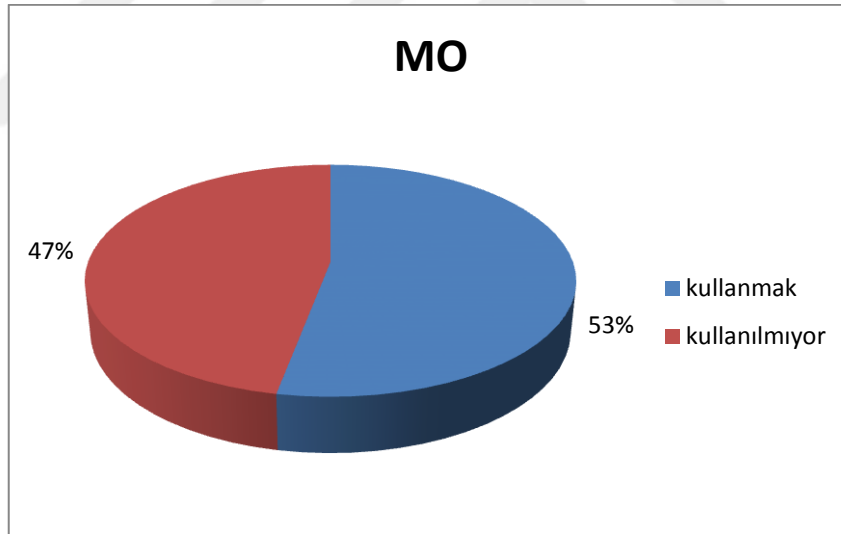

Grafik 3.10 LO Bilgi Sağlama Özelliğinin Kullanımı

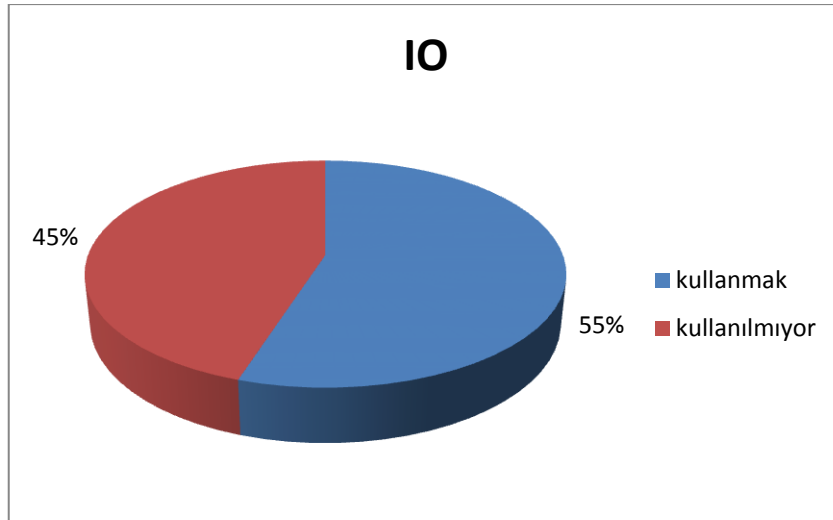
3.2.2 Etkileşim ve Diyalog

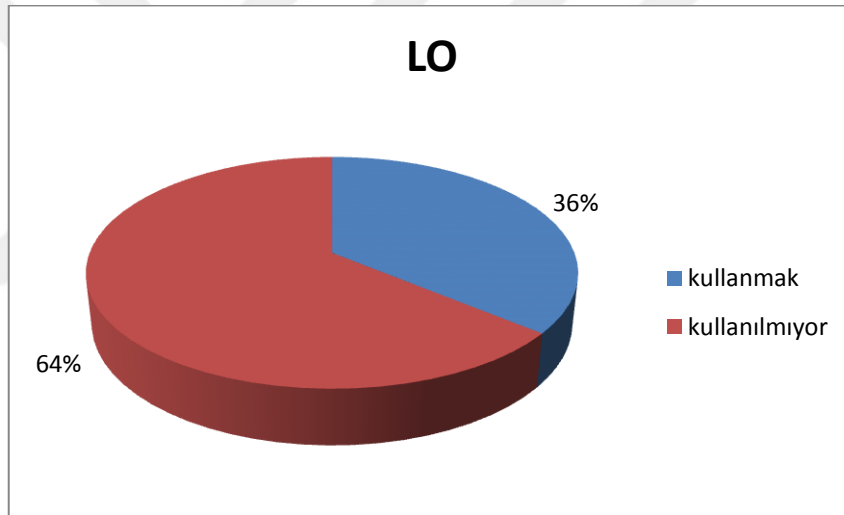
Grafik 3.11 Etkileşim ve Diyalog Özelliğinin Kullanımı

Grafik 3.12 MLO Etkileşim ve Diyalog Özelliğinin Kullanımı

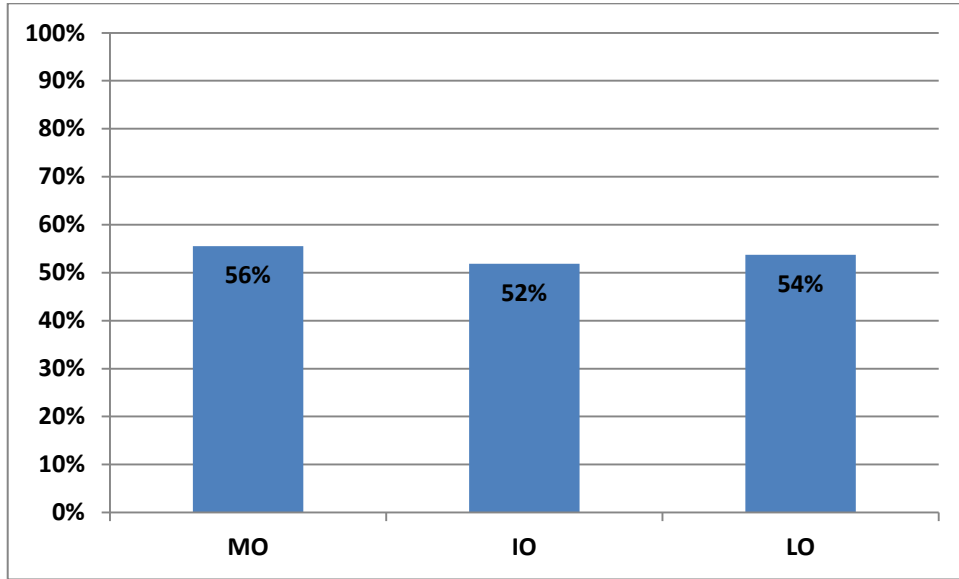
Grafik 3.13 IO Etkileşim ve Diyalog Özelliğinin Kullanımı

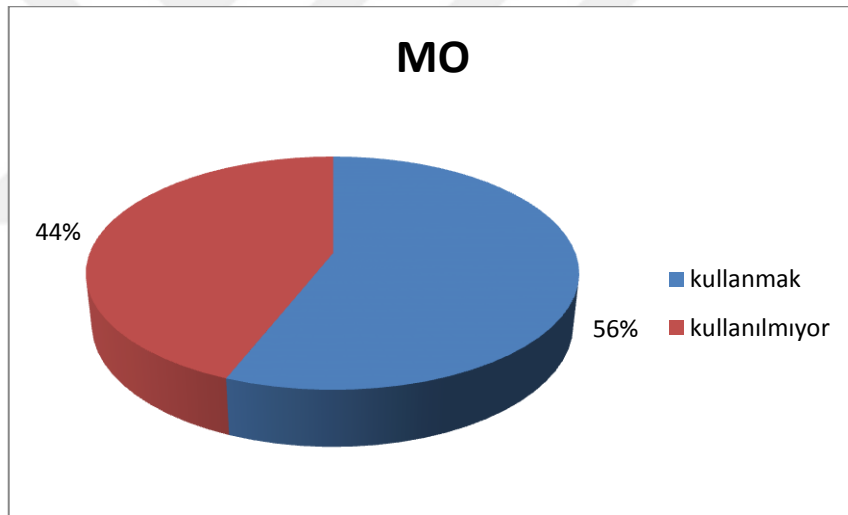
Grafik 3.14 LO Etkileşim ve Diyalog Özelliğinin Kullanımı

Etkileşim fonksiyonu altında IO'lar %55'lik oranları ile %53 orana sahip MLO'lara kıyasla daha fazla özellik kullanmıştır. LO'lar ise bu fonksiyon kapsamında sadece %36 kullanmıştır. Ancak, içerik aktarma fonksiyonu farklı bir resim sergilemektedir zira MLO'lar %56'lık oranları ile %54 orana sahip LO'lara kıyasla daha fazla özellik kullanmıştır. Şekil 11'e göre LO'lar, içerik aktarma fonksiyonunda IO'lardan daha fazla özellik kullanmıştır.

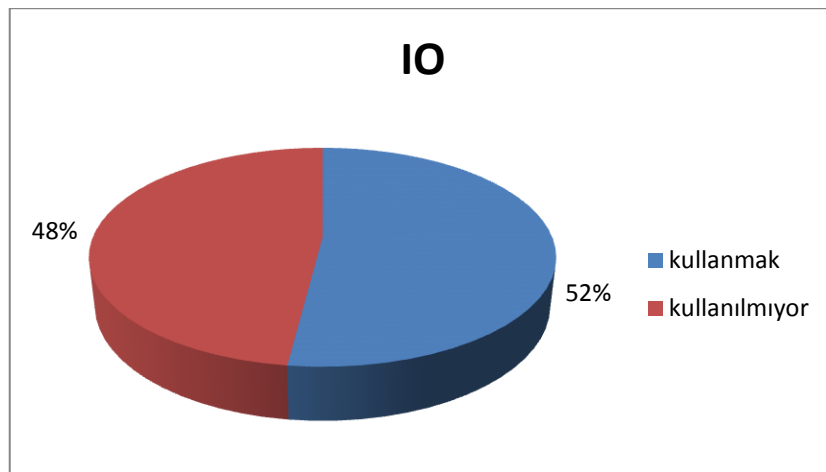
3.2.3 İçerik Aktarma

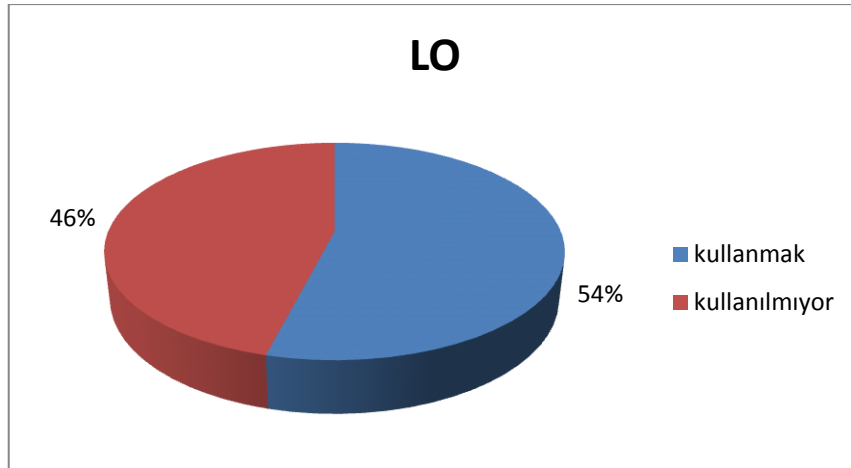
Grafik 3.15 İçerik Aktarma Özelliğinin Kullanımı

Grafik 3.16 MLO İçerik Aktarma Özelliğinin Kullanımı

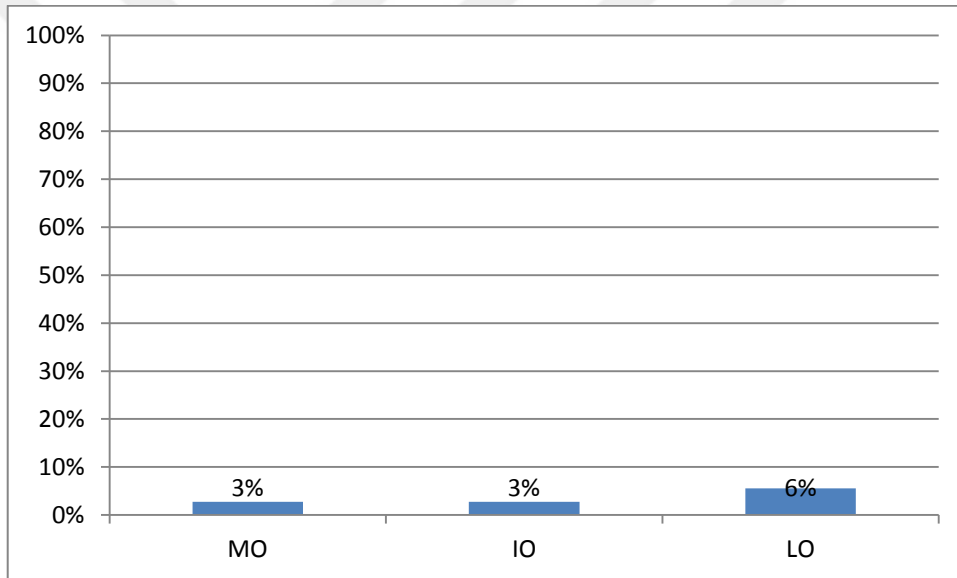

Grafik 3.17 IO İçerik Aktarma Özelliğinin Kullanımı

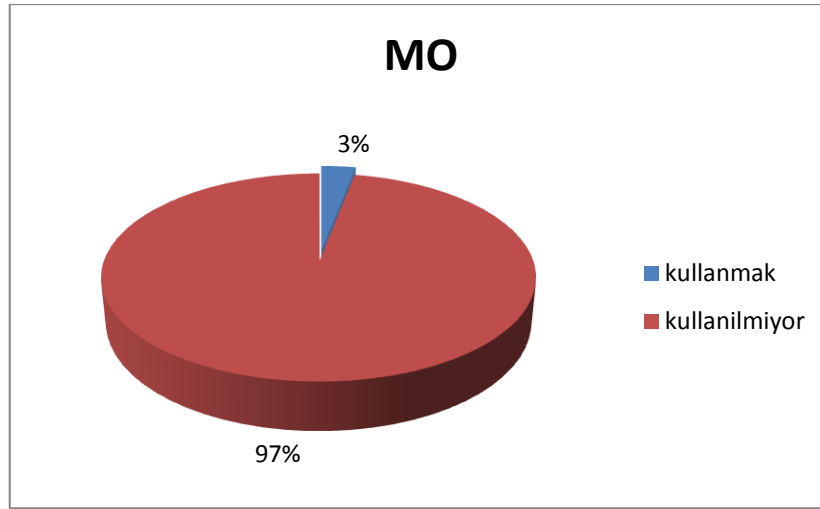
Grafik 3.18 LO İçerik Aktarma Özelliğinin Kullanımı

3.2.4 Yaratıcı İfade

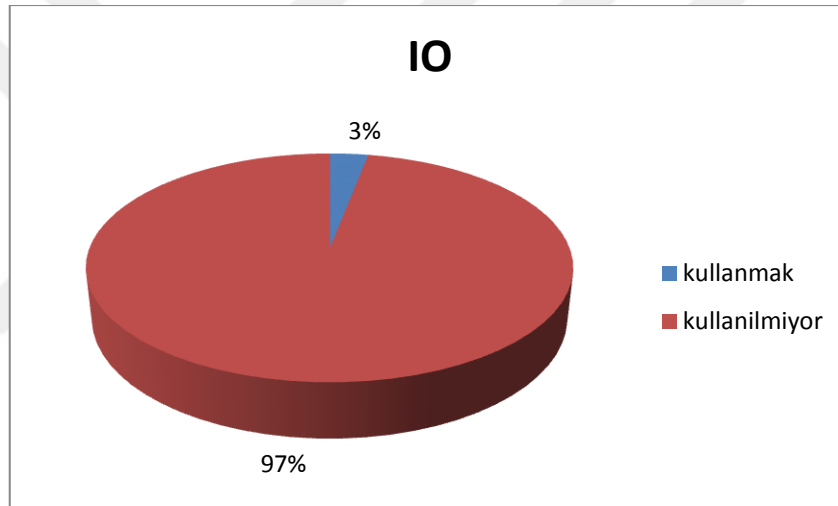

Grafik 3.19 Yaratıcı İfade özelliğinin kullanımı

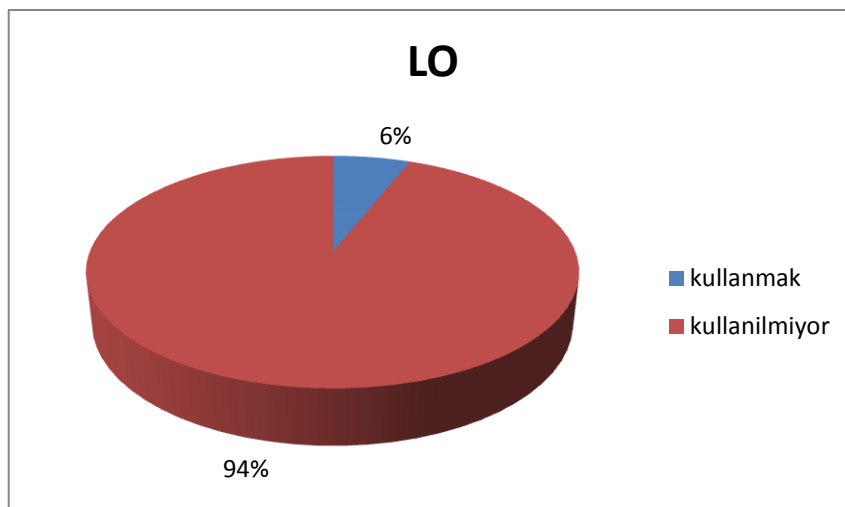
Yaratıcı ifade fonksiyonu Grafik 3.19’da gösterildiği üzere en az kullanılan fonksiyondur. Buna rağmen, LO’lar (%6) MO ve IO’lara kıyasla daha fazla özellik kullanırken son iki örgüt çeşidi özelliklerin sadece %3’ünü kullanmaktaydı.

Grafik 3.20 MLO Yaratıcı İfade Özelliğinin Kullanımı

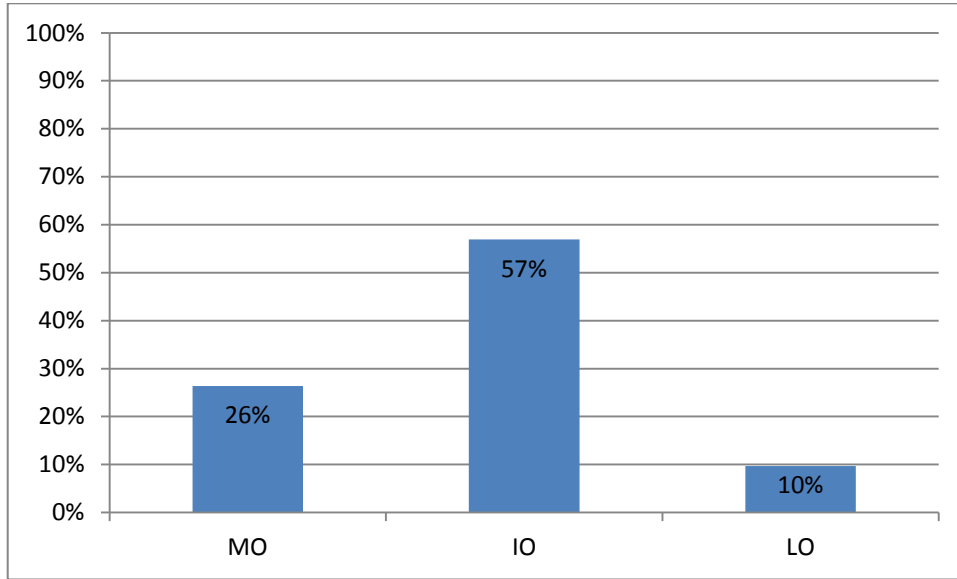

Grafik 3.21 IO Yaratıcı İfade Özelliğinin Kullanımı

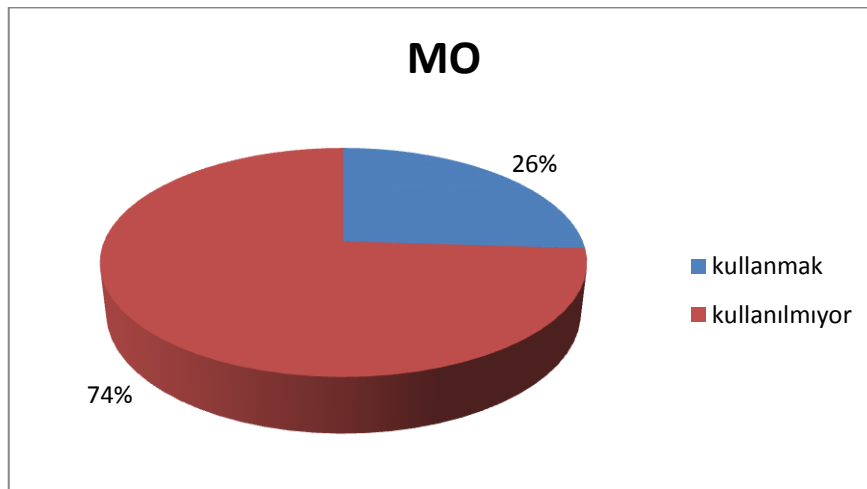
Grafik 3.22 LO Yaratıcı İfade Özelliğinin Kullanımı

3.2.5 Para Toplama

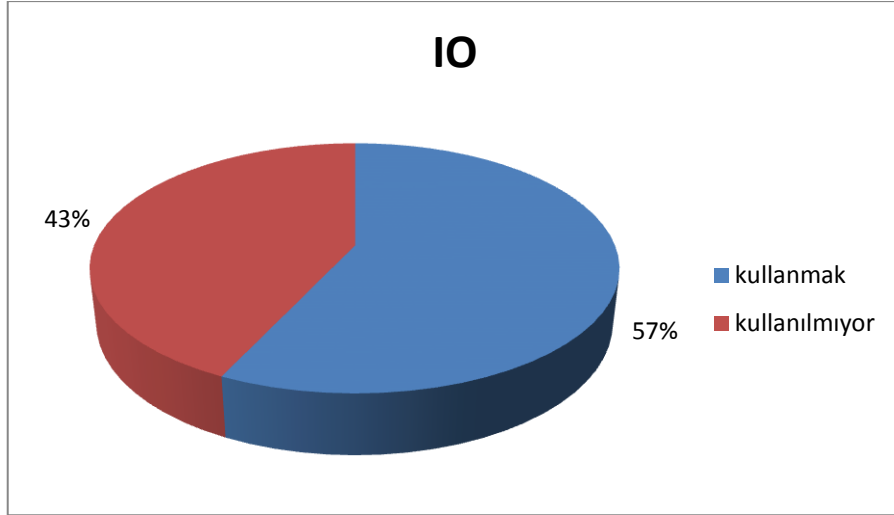

Grafik 3.23 Para Toplama Özelliğinin Kullanımı

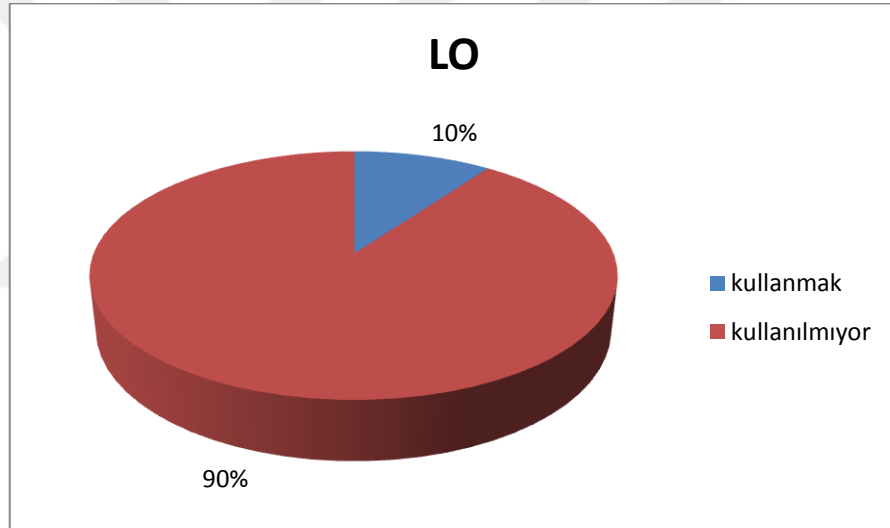
Para toplama fonksiyonunda IO'lar %57'lik oranları ile daha fazla özellik kullanırken Grafik 3.23'te de gösterildiği üzere sırasıyla %26 ve %10 oranlarına sahip MLO'lar ve LO'lar onları takip etmekteydi. Şekil 27'den de görülebileceği üzere para toplama fonksiyonu ile eylem ve harekete geçme fonksiyonu arasında benzer bir trendin olduğu görülebilmektedir. IO'lar yine %65'lik oranları ile daha fazla özellik kullanırken MLO'ların elde ettiği %63'lük ortalama puandan daha yüksek kaldıkları görüldü. LO'lar ise sadece %39 alabildi.

Grafik 3.24 MLO Para Toplama Özelliğinin Kullanımı

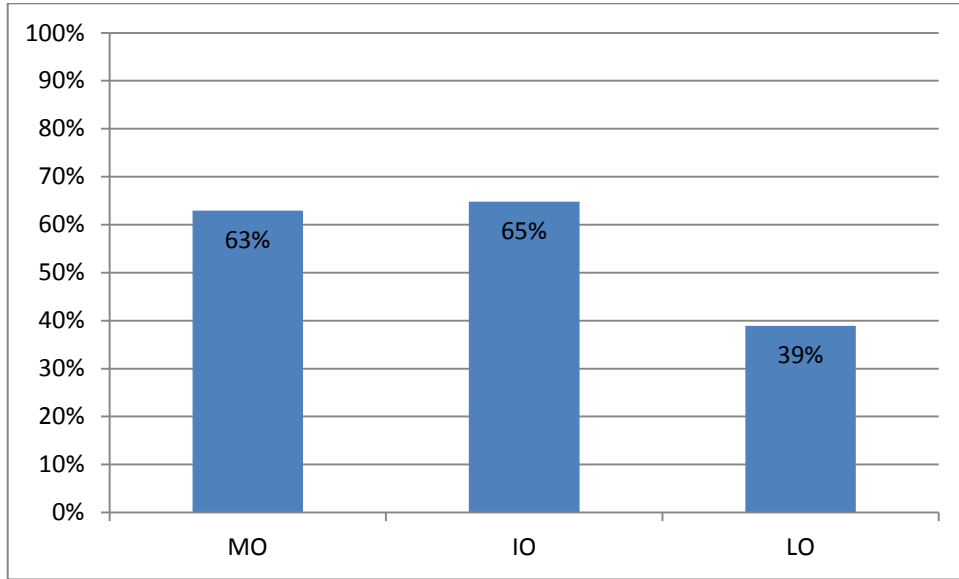

Grafik 3.25 IO Para Toplama Özelliğinin Kullanımı

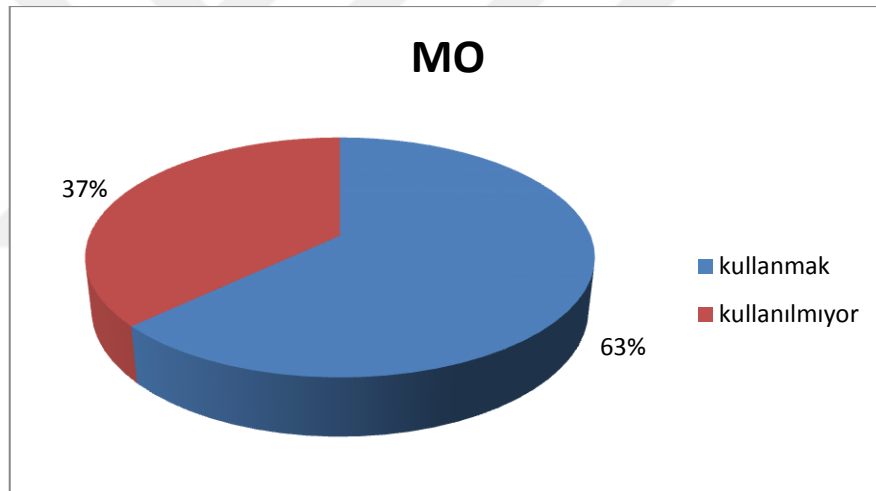

Grafik 3.26 LO Para Toplama Özelliğinin Kullanımı

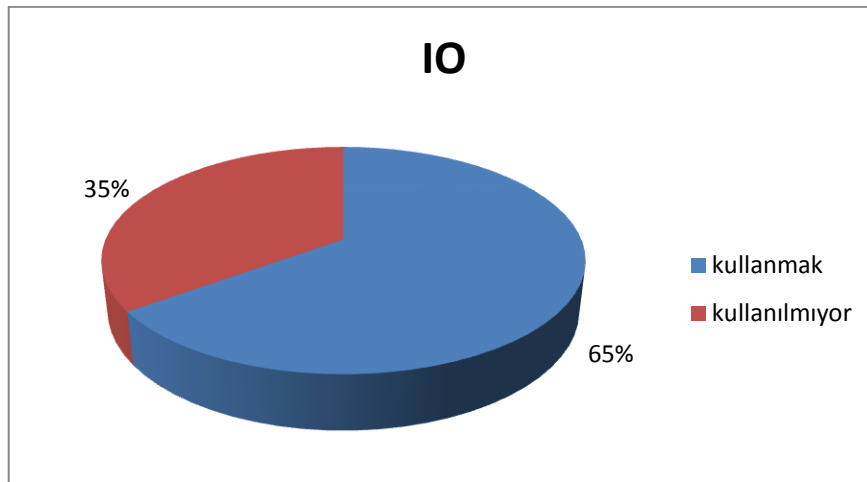
3.2.6 Eylem ve Harekete Geçme

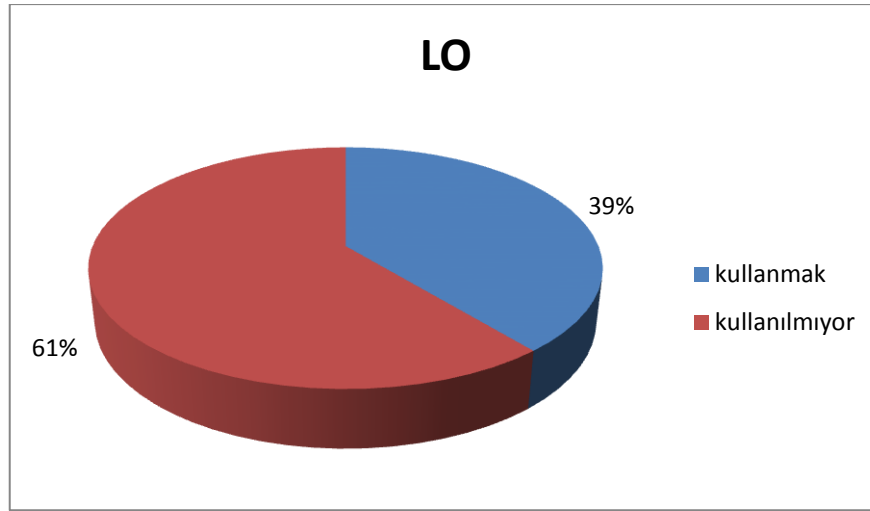
Grafik 3.27 Eylem ve Harekete Geçme Özelliğinin Kullanımı

Grafik 3.28 MLO Eylem ve Harekete Geçme Özelliğinin Kullanımı

Grafik 3.29 IO Eylem ve Harekete Geçme Özelliğinin Kullanımı

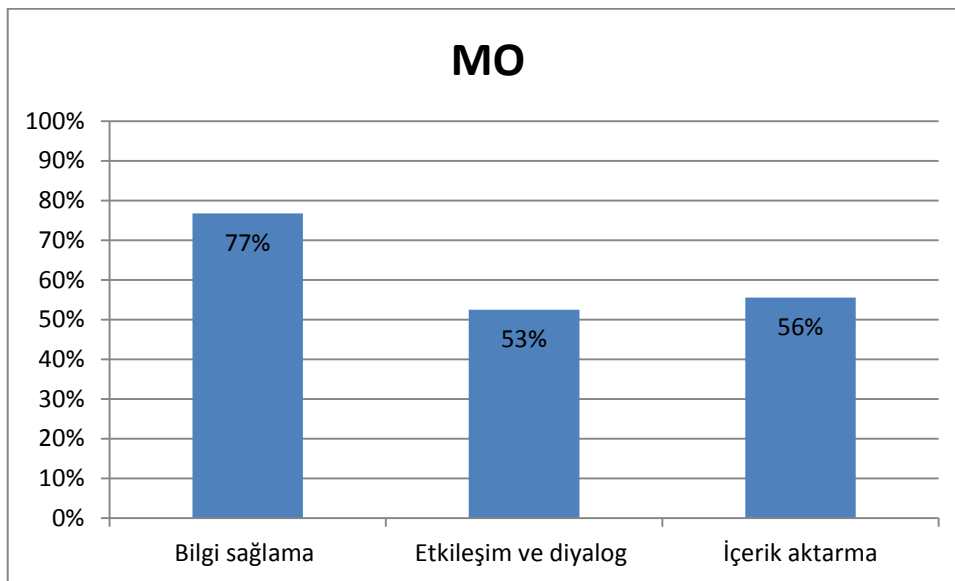

Grafik 3.30 LO Eylem ve Harekete Geçme Özelliğinin Kullanımı

3.3 Araştırma Sorusu 3

AS3: Zimbabve'deki kalkınma örgütleri katılımcı iletişim ve katılımcı olmayan iletişime girmek için interneti hangi seviyede kullanıyorlar?

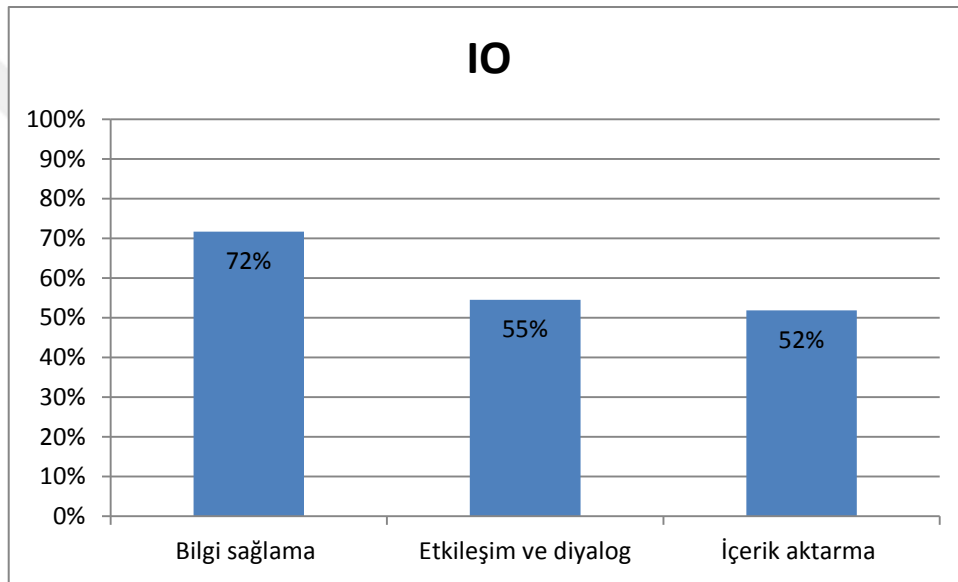
Altı fonksiyon içerisinde etkileşim ve diyalog fonksiyonu ile içerik aktarma fonksiyonu örgütler ile farklı hedef gruplar arasındaki iki yönlü iletişimi (diyalog) kolaylaştırmaktadır. Diğer taraftan, bilgi sağlama fonksiyonu tek yönlü iletişim kanalını kolaylaştırmaktadır. Bu bölüm, Zimbabve'deki kalkınma örgütlerinin tek yönlü iletişim özelliklerine kıyasla diyalog özelliklerini kullanma kabiliyetinden faydalanıp faydalanmadıklarını analiz etmeyi hedeflemektedir.

Grafik 3.31 MO Diyalog Özelliğinin Kullanımı

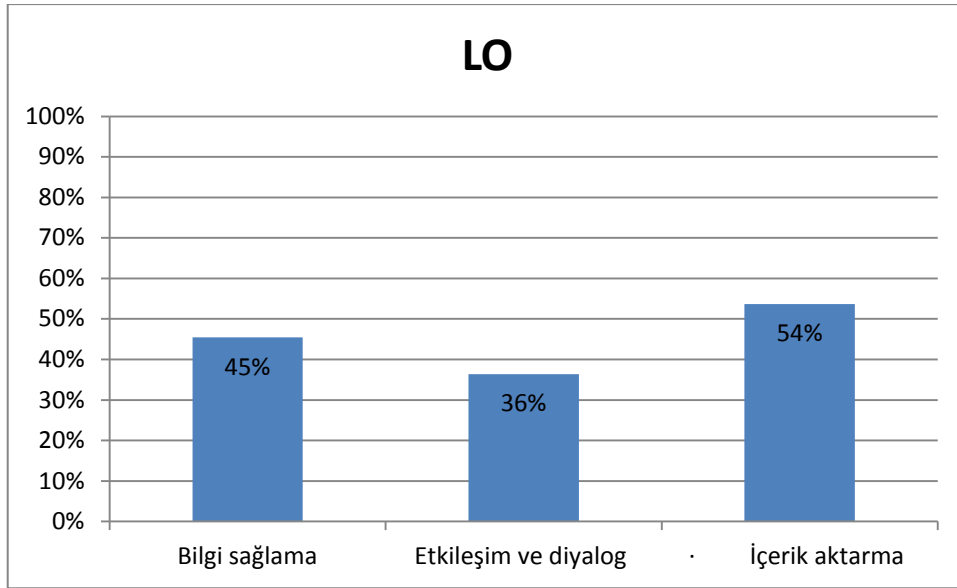
Grafik 3.31’de gösterildiği üzere MO’lar, etkileşim ve diyalog ile içerik aktarmaya kıyasla bilgi sağlama fonksiyonunu daha fazla kullanmıştır. Bilgi sağlama özelliklerinin %77’si kullanılırken sırasıyla etkileşim ve içerik aktarma özelliklerinin oranları %53 ve %56 olarak tespit edilmiştir.

IO web sitelerinde de benzer bir trend tespit edildi. Tek yönlü iletişim özellikleri bilgi sağlama fonksiyonu altında %77 oranında kullanılırken diyalog özelliklerinin kullanımı %55 ve %52 olarak tespit edildi. Aşağıdaki Grafik 3.32, IO’lar arasında tek yönlü vs. diyalog özelliği kullanımı kıyaslamasını göstermektedir.

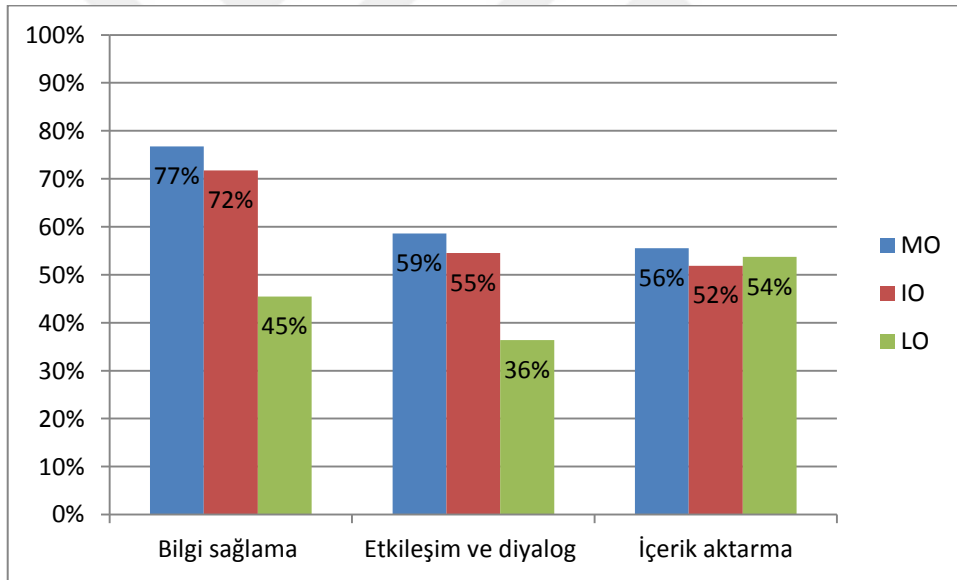

Grafik 3.32 IO Diyalog Özelliğinin Kullanımı

Aşağıdaki Grafik 3.33’te gösterildiği üzere MO’lar ve IO’lar farklı bir trend göstermektedir. LO’lar web sitelerinin sunabileceği bütün özellikleri gereğinden az kullansa da %54 oranla daha fazla içerik paylaşım özelliği kullanmışlar ve etkileşim ve diyalog fonksiyonu %36 ile bunu takip ederken %45 oranında bilgi sağlama fonksiyonu en sonda gelmiştir.

Grafik 3.33 LO Diyalog Özelliğinin Kullanımı

Grafik 3.34 Kombine MLO, IO ve LO Diyalog Özelliğinin Kullanımı

3.4 Bulgular

Bu çalışma, Zimbabve’de faaliyet gösteren MLO, IO ve LO’ların web sitelerinde hangi fonksiyon ve özellikleri kullandığını ve bunların ne kadar yaygın olduğunu incelemiştir. Costanza-chock (2003); Kessler’e (1984) göre bilgi sağlama grubunun özellikleri, bilgiyi herhangi bir değişikliğe uğramadan yaymak için önemlidir. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre MLO’lar ve IO’lar, LO’lara kıyasla özelliklerin çoğunu kullanmıştır. Ortalama olarak MLO’lar ve IO’lar, bilgi sağlama fonksiyonu altındaki özelliklerin $\frac{3}{4}$ ’ünü kullanmıştır. Uluslararası bir platformda bu iki kalkınma örgütü türü sınırlar ötesine geçerek bilgi

sağlamaya en uygun olan örgütlerdir. Ancak, LO'ların yarısından fazlası bilgi sağlama özelliklerini tam olarak kullanamamıştır. LO web siteleri RSS feeds gibi gerçek zamanlı bilgi sağlama özelliklerinden yoksundu ve web sitelerine video ve ses özelliklerini çok fazla ekleyememişti. Çoğu örgüt arasında ortak sayılabilecek ortak ve yaygın özellikler şu şekilde sıralanabilir: çeşitli bilgilerin web sitesinde aratılabilmesi, durağan grafik ve fotoğraflar, kendiliğinden yayınlanan makaleler, örgüt tarihçesi ve örgütlerin misyonunu, vizyonunu, hedeflerini ve stratejilerini içeren arka plan bilgileri.

Downing'e (2001) göre etkileşim ve diyalog, karşılıklı iletişim için gerçek zamanlı fırsatlar sunan bir dizi özelliktir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar ise Zimbabwe'deki birçok örgütün çoğu özelliği gereğinden az kullandığını ortaya koymuştur. Taban seviyesinde faaliyet gösteren LO'lar en düşük puanı alırken LO'ların en önemli güçlü yanı yerel paydaşlara yakın olmalarıdır. Zimbabwe'de yer alan birçok kalkınma örgütünün halkın en çok ilgi duyduğu konuları tespit etmek üzere en çok okunan hikayeleri ya da kamuoyunu anlayabilmek için anket ve oylamaları veya paydaşlarla gerçek zamanlı iletişim imkanı sunmak için forum ve chat araçları gibi özellikleri web sitelerine koymamaları ve web sitelerinin farklı dillerde yayınlanmaması kamuoyunun proje uygulanması sırasında dikkate alınmaması anlamına gelmektedir. Yerel dillerin web sitelerinde yer almaması, web sitesini görüntüleyenlerin sadece kullanımda olan dili bilenlerle sınırlı olmasına neden olmaktadır. Zimbabwe'deki ilk dil İngilizce olmasına karşın 16 tane daha yerel dil bulunmaktadır ve seçilen web sitelerinden hiçbirinde yerel dil seçeneği bulunmamaktadır. Bu fonksiyon altındaki ortak özellikler şu şekildedir: Facebook ve Twitter başta olmak üzere sosyal medyaya verilen linkler. Bir diğer yaygın özellik ise basın bültenleriydi ve neredeyse bütün örgütler fiziksel adres ya da posta adresi olarak iletişim detaylarını paylaşmaktaydı. Ancak özellikler en çok IO'larda yaygın olarak gözükürken arkasından sırasıyla MLO'lar ve LO'lar gelmekteydi.

İçerik aktarma grubu, sadece web sitesini görüntüleyenler tarafından yapılan bilgilerin paylaşımını mümkün kılan bir özelliktir. Bu fonksiyon aynı zamanda interaktiftir zira web sitesini görüntüleyenlerin hangi bilginin önemli olduğunu seçebilmelerini ve sosyal medyada bunları paylaşabilme ya da arkadaşlarına e-mail atma imkanına sahip olabilmelerini sağlar. İnternet aynı zamanda benzer bilgiler ya da alternatif bilgiler sağlayan diğer örgütlerin linklerini ya da ağlarını paylaşma imkanı da sunar. Bu çalışmadaki örgütlerden elde edilen bulgular, kurumların yarısının içerik paylaşma özelliklerini tam olarak kullanabildiklerini göstermektedir. Araştırma sitelerine verilen linklerin ise MLO'lar ve IO'lar arasında çok yaygın olmadığı görülmüştür. Diğer kalkınma örgütlerine verilen linkler ve hikayelerin e-mail

ile paylaşılması çoğu LO'da görülmemiştir. Ancak en yaygın özellikler MLO'lar ve IO'lar arasında görülmüştür ki bunlar arasında güncelleme almak için üye olmak ya da e-mail aracılığıyla bültenlere abone olmak bulunmaktadır. Diğer web siteleri haber ve işlerle ilgili güncellemeleri de paylaşmaktadır. Teoriye göre kalkınma örgütleri faydalanıcıların geniş bir bilgi tabanına ulaşmalarını sağlamak için bağlantılar ya da ağlar inşa etmelidir. Örgütlerin araştırma sitelerine ve diğer örgütlere link vermemesinin özellikle IO'lar arasında zayıf bir ağ ve paylaşım platformu olduğunu göstermektedir.

Costanza-Chock'a (2003) göre kalkınma örgütlerinin web sitelerindeki yaratıcı ifadeye karikatür, şiir, görsel sanat ve parodi kullanımı dahildir. Bu özellikler grubu, bütün örgütler tarafından en az kullanılan grup olmuştur. Sadece iki LO'da bu fonksiyondan bir özellik olduğu görülürken hem MLO'lar hem de IO'lar bir görselin kullanıldığı bir özelliğe sahip olmuştur. Şiir, parodi ve karikatürler bu örgütlerin web sitelerinde az kullanılmıştır. Yaratıcı ifade özelliklerinin olmaması, okur yazar olmayanların, gençlerin ve azınlık dillerini konuşabilenlerin sürecin dışında kalması anlamına gelmektedir zira bu gruplar kullanılan teknik jargonu anlayamamaktadır. Yaratıcı ifade grubu içerisinde ortak ya da yaygın bir özellik yoktu. Bu fonksiyon yeterince kullanılamamaktadır.

Para toplama grubu altında yer alan özellikler finansal ve insan kaynaklarının bir araya getirilebilmesini amaçlamaktadır. Bu özellikler grubu, para toplama özelliklerinin %57'sini kullanabilen IO'lar arasında oldukça yaygındır. IO'lar bu fonksiyona öncelik vererek misafirlerin programlarına nasıl bağışta bulunabileceklerine dair bilgiler vermektedir. Bu örgütler, finansal kaynak yaratabilmek için satılık hizmetler ve ürünler sunmaktadır. MLO'lar ve LO'lar bu fonksiyon kapsamındaki özellikleri tam olarak kullanamamıştır. MLO fonları uzun vadeli ve bu tarz süreçler aracılığıyla para toplama konusuna ilgi gösteremeyebilirler. Diğer taraftan LO'lar bu özellikleri çok da uzun soluklu görmeyebilirler çünkü ana hedef grupları, bu örgütlerin hizmetlerine ya da yardıma muhtaç olan yerel paydaşlardır. Bu özellikler altındaki ortak özellikler para toplama, fotoğraf pazarlama ürünleri ya da dünya çapındaki felaketlerin fotoğraflarıdır.

Eylem ve harekete geçme fonksiyonu kapsamında gerçek zamanlı olarak eylemleri ve olayları koordine etmek için internet kullanılabilir. Bu fonksiyon içerisinde odak noktasının büyük bir kısmı kalkınma örgütlerinin harekete geçmek ve uluslararası eylemlere liderlik etmek için hangi seviyelerde bağlantı kurduğuydu. Çoğu MLO ve IO, eylem ve harekete geçme özelliklerini kullanmıştır. Bu grup dahilindeki ortak özellikler; online eylemin koordine edilmesi, uluslararası eylemin planlanması ve acil eylem uyarılarının duyurulması

olarak sıralanabilir. Ancak, yerel seviyede ne IO'lar ne de LO'lar yerel koordinasyon özelliklerini kullanmamıştır.

Araştırma Sorusu 2'ye odaklanan bu çalışmanın bir diğer bölümü ise daha fazla finansal kaynağa sahip olan kalkınma örgütlerinin daha fazla özellikten faydalanıp faydalanmadığına odaklanmıştır. Çalışma bulguları, farklı fonksiyonlara bakıldığında finansal kaynaklar ile web sitesi özelliklerinin kullanım seviyeleri arasında herhangi bir bağlantı olmadığını ortaya koymuştur. MLO'ların daha fazla uzun vadeli finansal kaynağı varken bunları sırasıyla IO'lar ve son olarak da LO'lar takip etmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, bilgi sağlama fonksiyonu altında MLO'lar %75'lik seviye ile daha fazla özellik kullanırken IO'lar %72, LO'lar ise %45 oranında kalmıştır. Etkileşim ve diyalog kapsamında %55'lik seviyeye sahip olan IO'lar, %53 oranında kullanan MLO'lara ve %36 oranında kullanan LO'lara kıyasla daha fazla özellik kullanmıştır. Yaratıcı ifade kapsamında da finansal kaynaklar ile özellik kullanımı arasında herhangi bir korelasyon bulunamamıştır. En az kaynağa sahip olan LO'lar %6 ile daha fazla özellik kullanırken MLO'lar %3, IO'lar da %3'lük orana sahip olmuştur.

Para toplama ise farklı bir trend sergilemiştir. IO'lar %57'lik oranla daha fazla özellik kullanırken MLO'lar %26 oranında LO'lar ise %10 oranında kalmıştır. Son olarak, eylem ve harekete geçme fonksiyonu kapsamında IO'lar %65'lik oranla daha fazla özellik kullanmıştır. MLO'lar ise %63, LO'lar da %39 oranında kalmıştır. Dolayısıyla, bu çalışmadan şu sonuç çıkarılabilir: elde edilen sonuçlara göre finansal kaynaklar ile bütün fonksiyonların altında yer alan özelliklerin kullanım seviyeleri arasında anlamlı bir korelasyon bulunmamıştır.

Bu çalışma aynı zamanda, internetin diğer geleneksel araçların sunamadığı hangi özellikleri sunduğuna odaklanarak, ICT'lerin katılımcı kalkınma iletişimi bağlamında ne tarz fırsatlar sunduğuna odaklanmıştır. Araştırma sorusu 3, Zimbabwe'de yer alan kalkınma örgütlerinin internetin sunduğu özellikleri kullanıp kullanmadığını ortaya koymaya çalışmıştır. TV, radyo ve basılı araçlar gibi diğer geleneksel araçlara kıyasla internet gerçek zamanlı diyalog ve iki yönlü iletişimi mümkün kılar. Web sitelerinin kullanımını kıyaslayabilmek için bilgi sağlama fonksiyonu (tek yönlü iletişim kanalı olarak) diyalogu mümkün kılan iki grup özellikle (iki yönlü iletişim kanalları) kıyaslanmıştır; bunlar etkileşim ve diyalog ile içerik aktarma özelliğidir.

Birkaç örgüt yüksek seviyede iletişime önem verse de bazı iletişim özelliği türlerinin diğerlerine kıyasla daha yaygın olduğu söylenebilir. MLO'lar arasında bilgi sağlama fonksiyonu etkileşim, diyalog ve içerik aktarmaya kıyasla daha yaygındı. IO'lar da benzer bir trend sergiledi. Çoğu örgüt etkileşim ve diyalog ile içerik aktarmadan ziyade bilgi sağlamaya

daha fazla yer vermektedir. Ancak LO'lar bilgi sağlamaya kıyasla içerik aktarmaya daha fazla yer vermiştir. Bunun nedeni MLO ve IO'ların araştırma yapmak, daha fazla makale, araştırma yazısı ve kalkınma bilgileri sağlamak için LO'lardan daha fazla kaynağa sahip olması olabilir zira LO'lar araştırmaya ayıracak kadar kaynağa sahip olmayabilir. Dolayısıyla sonuçlar, Zimbabve'de faaliyet gösteren MLO ve IO'ların daha fazla bilgi sağladığını ve diyalog özelliklerini kullanmada başarısız olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan LO'lar bilgi sağlamaktan ve diyalog özelliklerini kullanmakta ziyade daha fazla içerik paylaşmaktadır. Zimbabve'de faaliyet gösteren LO'lar internetin diyalog özelliklerini tam olarak kullanamamaktadır.

SONUÇ

Bu çalışma, Zimbabwe’de faaliyet gösteren kalkınma örgütlerinin web sitelerinin yapısının ve tasarımının, katılımcı iletişimi kolaylaştırmak için internetin diyalog özelliklerini tam olarak kullanmadığı sonucuna ulaşmıştır. Kalkınma iletişimi teorisi, farklı paydaşların kalkınma eylemlerine daha fazla katılmasını ve sahip çıkmasını sağlayan katılımcı iletişim modellerine doğru bir kaymayı önermektedir. İnternetin geleneksel medya bekçilerini bypass ederek engelsiz bilgi sağlama kabiliyeti, kalkınma örgütlerinin halkla bağımsız ve özgür bir şekilde iletişim kurabilmesini mümkün kılmaktadır. Zimbabwe gibi medya kısıtlamalarının yüksek olduğu ve devlet ile sivil toplum arasında güvensizlik olduğu ülkelerde internetin kontrolü ve düzenlemeleri bypass etme imkanı halkla direkt olarak iletişim kurmanın yolunu açabilir. Zimbabwe’de bütün medya kontrol altındadır ve TV ve radyo gibi bütün ICT formları takip altındadır. Ancak interneti izleme teknolojisinin olmaması, internetin uluslararası ve yerel kalkınma örgütlerinin halkla iletişim kurmak için tamamen kullanabilecekleri tek iletişim kanalı olduğu anlamına gelmektedir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar ise internetin diyalog özelliklerinin düşük seviyede kullanıldığını göstermektedir. Diyalog özelliklerinin kullanılmaması Zimbabwe’de yer alan çoğu faydalanıcının iletişim kuramaması ve böylece sadece bilgi alıcı olarak kalmaları anlamına gelmektedir.

Zimbabwe’de yer alan kalkınma örgütlerinin sahip olduğu çoğu web sitesinin tasarım ve yapı sorunları tespit edilse de diğer harici faktörler yapıya ve eksikliklere katkı sağlıyor olabilir. Bu özelliklerin gereğinden az kullanılması, politik, sosyal, ekonomik ve teknolojik faktörleri kapsayan harici faktörlerden etkilenebilir. Kent ve ark. (2003), diyaloga daha fazla açık görünen örgütlerin iletişim süreçlerini daha iyi anladığını gösteren bulgular elde etmiştir ancak bu bulgular bu çalışmada ele alınan örgütlerin çoğu tarafından benimsenmemiştir. Web özelliklerinin maksimum seviyede kullanılmaması, Walters ve Tindall, 2010; Reber ve Kim, 2006 tarafından da belirtildiği üzere paydaşlarla sürdürülebilir ilişkilerin kurulamamasına neden olmaktadır. Bu araştırmacılar, web sitelerinin paydaşlarla diyalog için interaktif bir araç olarak kullanılmasının etkili olabileceğini belirtmiştir. Bu çalışmada incelenen kalkınma örgütlerinin web siteleri, çoğu örgütün iki yönlü diyalog iletişimini mümkün kılan özelliklere nazaran tek yönlü bilgi sağlama ve bilgi aktarma kanallarını ön plana çıkaran özellikleri tercih ettiğini göstermektedir. Bu bulgular Chung, 2004; Quandt, 2008 bulgularına benzerdir.

İçerik aktarma kategorisinde de ciddi bir faaliyet eksikliği bulunmaktadır. Foot ve Schneider (2006), çalışmalarında çoğu kampanya örgütünün, içerik aktarma sayesinde

oluşturulabilecek yanal bağlantılar pahasına bilgi sağlama konularına daha fazla odaklandığını belirtmiştir. Web sitesini görüntüleyenlerin alternatif örgütlere ve diğer bilgi kaynaklarına link vermemesi eldeki bilgilerin kalitesini tehlikeye atmaktadır. Ana konu, MLO'lara ve IO'lara kıyasla LO'ların çok az bilgi paylaşım dokümanı sunmasıdır. LO'ların varlığı, yerel ihtiyaçlara cevap vermek üzere tasarlanmamış olan bir uluslararası gündemi olabilen IO'lara kıyasla yerel paydaşlarla ilişki kurmakta kilit rol oynamaktadır.

Bu çalışma aynı zamanda kalkınma örgütlerinin web sitelerinde hangi internet özelliklerinin ortak ve yaygın olduğuna odaklanmıştır. Zimbabwe'de artan internet tüketimine karşın, ne tarz bir internetin kullanıldığını anlamak gerekmektedir. Zimbabwe'deki internet erişimi daha çok telefon, laptop, tablet, TV ve masa üstü bilgisayarlar üzerinden gerçekleşmektedir. Çalışma sonuçları, çoğu insan internete başka araçlardan girerken birçok web sitesinin hala masa üstü bilgisayar dostu olduğunu göstermektedir. Zimbabwe'nin telekomünikasyon düzenleme makamı POTRAZ'a göre ülkedeki internet penetrasyonu Haziran 2014 sonu itibarıyla %47 oranındaydı. Bu oran bölgedeki en yüksek rakam. Ancak en ilginç bulgulardan bir tanesi de bu penetrasyonun %99.05'nin cep telefonlarından olması. Bu da Zimbabwe'de internete girmek için en yaygın şekilde kullanılan cihazın telefon olduğu anlamına gelmektedir. Bir tablete, laptop'a ya da masa üstü bilgisayara kıyasla daha düşük olan geniş bant ücretleri telefonu ekonomik bir cihaz haline getirmiştir. Ancak, bu çalışmanın bulgularından 27 kalkınma örgütünden sadece 3 örgütün uygulama indirme erişimine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Zimbabwe'deki internet penetrasyonunun daha fazla insanın kalkınma örgütlerinin web sitelerine girmelerini sağlayabileceği varsayımı şüphelidir. Çoğu web sitesi laptop ve masaüstü bilgisayarlar için erişimi kolaylaştırırken paydaşların çok büyük bir kısmı internete telefonlarından girmektedir. Abossé Akue-Kpakpo tarafından Telekomünikasyon Geliştirme Bürosunun Düzenleme ve Piyasa Ortamı Birimi kapsamında yapılan bir araştırmaya göre Zimbabwe, Sahara-Altı Afrika bölgesinde internete en yüksek maliyetle erişen ülkelerden bir tanesidir. Kalkınma örgütlerinin telefon uygulaması sunmaması daha az insanın web sitelerine erişiyor olması anlamına gelmektedir. Ancak, Zimbabwe halkı arasındaki cihaz sahipliği konusunda daha fazla araştırmanın yapılması gerekmektedir.

Diani (2001) her bir örgütün farklı bir hedefinin olduğunu ve bütün örgütlerin internet üzerinden iletişim söz konusu olduğunda aynı hedeflere sahip olmadığını ifade etmektedir. Küresel ağları ve erişimleri sayesinde dünya çapında büyük çaplı araştırmalara yatırım yapacak kadar kaynağı olan MLO'lar ve IO'lara kıyasla LO'lar tarafından çok az araştırma yapılmıştır. Bu çalışmanın sonuçları da bu durumu destekler niteliktedir zira çoğu LO web

sitesi bilgi sağlama ve etkileşime kıyasla daha çok içerik aktarma özelliğine odaklanmaktadır. Diani'ye (2001) göre örgütlerin hedeflerini belirleyebilecek bir diğer faktör de internetin bir iletişim kanalı olarak kullanılması halindeki etkinliği hakkındaki algı ve inançlardır. Teknolojik anlamda daha az gelişmiş olan topluluklarda faaliyet gösteren bazı örgütler çabalarını daha geleneksel ya da direkt iletişim şekillerine odaklamayı tercih edebilirler, örneğin kitlelerin miting alanlarında toplanması, basılı materyallerin dağıtılması ya da kapı-kapı gezilerek iletişim kurulması gibi. Dolayısıyla bazı örgütler web sitelerinde internetin diyaloga yatkın özelliklerini değiştirme ve ekleme konusunda isteksiz olabilirler. Göz önünde bulundurulması gereken ve daha fazla araştırma yapılmasını gerektirebilecek bir diğer faktör de kalkınma örgütlerinin odak alanlarının web sitelerinde tek yönlü ya da iki yönlü iletişim arasındaki dengeyi nasıl etkileyebileceğidir. Örneğin, medikal alanına odaklanan örgütler laboratuvarlarda yürütülen belirli sağlık çalışmalarıyla ilgili bulgular hakkında bilgi paylaşımına ve aktarımına odaklanırken sivil toplum örgütleri kitleleri seferber etmeyi, onların algılarını kazanmayı ve bunları politikaların yapılarına ya da tasarımına eklemeyi amaçlayabilirler. Bu örnekteki sivil toplum örgütleri etkileşim konusuna daha fazla odaklanmayı tercih edebilirler zira halktan alınan bilgiler onların asıl amacıdır. Bu çalışmada belirtildiği üzere çoğu IO için para toplama konusu internet özelliklerinin kullanımında ana belirleyici faktör olabilir.

Zimbabveli örgütlerin web fonksiyonlardan tam olarak faydalanamamasına neden olan bir diğer önemli harici faktör de finans ve teknolojik bilgi gibi önemli kaynaklara sahip olmamalarıdır. Teknoloji dinamiktir ve gelişmekte olan ülkeler her zaman bunun gerisinde kalmaktadır. Kirschenbaum ve Kunamneni (2001) toplum-bazlı kar amacı gütmeyen sektör içerisinde bir nevi “organizasyonel ayırım” tespit etmiştir. Bir web sitesini tasarlamak ve yönetmek para, zaman ve altyapı gerektirir. Kirschenbaum ve Kunamneni'ye (2001) göre bilgisayar teknolojisinin çalışmalarına entegre edilebilmesi için gerekli olan beceri ya da finansman açısından toplum bazlı kar amacı gütmeyen örgütler bilgisayarlardan ve internetten sadece iletişim aracı olarak sınırlı bir şekilde faydalanmaktadır. Bu çalışmadan, Zimbabve'deki durumun da benzer olduğuna dair kanıtlar elde edilmiştir. Çoğu LO, yaratıcı ifade grubu haricinde bütün diğer internet özellikleri açısından en düşük puanı almıştır.

İletişim teorisi, iki yönlü diyalog iletişiminin kalkınma alanında halkla ilişkiler inşa edebileceğini öne sürmektedir. Bu çalışma katılımcı kalkınma iletişimine odaklanarak kalkınma örgütlerinin web sitelerine dahil edebilecekleri ve kalkınma örgütlerinin sunduğu hizmetleri aktif ve tam bir şekilde kullanmak üzere potansiyel kullanımları mümkün kılacakları bir dizi iletişim özelliği tipolojisi ortaya koymuştur. Bu çalışma, tipolojiden

hangi özelliklerin Zimbabwe’de yer alan MLO’lar, IO’lar ve LO’lar tarafından gerçekten kullanıldığını ve görüldüğünü araştırmıştır. Çalışmanın odak noktası potansiyel ve gerçek kullanımın tespit edilmesi, tek yönlü iletişim seviyelerinin ortaya koyulması ve kalkınma örgütlerinin kullanabileceği diğer fonksiyonların tespit edilmesiydi. Çalışma bulguları, Zimbabwe’de yer alan kalkınma örgütlerinin büyük bir kısmının web’i tam kapasitede kullanmadığını ve çoğu örgütün iki yönlü kanallara kıyasla tek yönlü kanalları daha fazla kullandığını ortaya koymaktadır. Bunun neden böyle olduğuna dair çok sayıda dahili ve harici faktör göze çarpmaktadır. Finans, bilgi çeşitliliği, ekonomik, politik ve teknolojik gelişmeler gibi organizasyonel kaynaklar ICT4D projelerini etkilediği tespit edilen faktörlerden bazılarıdır.

ICT4D’ye yönelik koordineli çok yönlü katılımcı bir yaklaşım modeline ihtiyaç vardır. Farklı kitlelerin aktif katılımı sayesinde kalkınma örgütleri sadece okuryazar ve profesyonel kitlelerin dikkatini değil genel anlamda halkın dikkatini çekebilecek web sitelerini daha iyi geliştirebilirler. Çoğu örgütün interaktif web siteleri tasarlayamaması ve yaratıcı iletişim araçlarının kullanılmaması bazı yaş gruplarının ve bazı kitlelerin sürecin dışarıda kalması ve kalkınmaya aktif bir şekilde destek verememeleri anlamına gelmektedir. Fayda sağlaması beklenen topluluklara danışılmalı ve web sitelerinin tasarımına dahil edilmelidir. Yerel dil gibi konular da mutlaka ele alınmalıdır. Böylece, kalkınma örgütleri toplumu kucaklamalı ve farkındalık yaratmalıdır.

HDÖ’ler telekomünikasyondan sorumlu bakanlıklar ile ortaklıklar kurmalı ve ICT’yi bir öncelik olarak gören politikalar için lobi faaliyetleri yürütmelidir. Kalkınma örgütlerine en çok ihtiyaç duyan marjinalleşmiş topluluklar, elektrik ve telekomünikasyon aktarıcıları şeklinde zayıf altyapılar ile baş etmek zorundadır. Kötü devlet politikaları, kötü altyapı ve yüksek internet erişim masrafları kalkınma örgütlerinin marjinalleşmiş topluluklara erişememesi anlamına gelmektedir. ICT4D’yi destekleyen politikalar geliştirildiğinde fiziki ve bilgi alt yapısının geliştirilmesi, uygulanması ve bakımı da mümkün olmalıdır. İnternetin erişilebilir olmasından önce bunların mevcut olması büyük önem taşımaktadır. Zimbabwe hükümetinin ICT eğitimini de zorunlu hale getirmesi gerekmektedir. Okullar ve toplum merkezleri genelde ICT donanımlarının yerleştirilmesi için tercih edilen noktalardır. Ancak, öğretmen gibi eğitilmiş personelin olmaması ve toplum liderlerinin ICT’leri kabul etmemesi ve önceliklendirmemesi, projelerin sürdürülebilir olmaması anlamına gelmektedir. Devletin altyapıdaki yatırımları görmesi için özel ortaklıklar kurması gerekmektedir ve bunun ülke çapında yapılması gerekmektedir.

Kalkınma örgütlerinin inovasyona ve teknolojiye yatırım yapması gerekmektedir. Zimbabve'deki yeni internet penetrasyonunun %99'unun cep telefonlarından gerçekleşiyor olması kalkınma örgütlerinin erişimi kolay telefon uygulamalarına geçmesini akıllara getirmelidir. İnternet erişimi maliyetinin yüksek olduğu ülkede, çoğu insan internete daha ucuz olan cep telefonu paketlerinden erişmektedir. Böylece, örgütlerin daha yenilikçi olması ve çoğu yeni internet kullanıcısı tarafından kolaylıkla erişilebilen kullanıcı dostu uygulamalar geliştirerek değişikliklere cevap vermesi gerekmektedir. Bazı kalkınma örgütleri halihazırda uygulamalara sahip olsa da birçoğu değişikliklere cevap verememiştir.

KAYNAKÇA

- Apendibadek, N., & Koopman, M. Multimedia centres for farmers and health workers: lessons learned from the Association of Church Development Projects (ACDEP). IICD report, 2011, Jan.
- Ascroft, J. and S. Masilela. 'Participatory Decision Making in Third World Development', in S.A. White, K.S. Nair and J. Ascroft (eds). *Participatory Communication: Working for Change and Development*, Sage Publications, New Delhi, (1994), 259–294
- Ashraf, M., Swatman, P., & Hanisch, J. An extended framework to investigate ICT impact on development at the micro (community) level. 16th European Conference on Information Systems . Galway, Ireland, 2008
- Bessette, G. & Rajasunderam, C.V. (Eds.) *Participatory Communication for Development: A West African Agenda* . Ottawa: IDRC and Penang: Southbound, 1996
- Boyd, A 'The Web Rewires the Movement', *The Nation*. (2003), 13–18.
- Chapman, R., & Slaymaker, T. ICTs and rural development: review of the literature, current interventions and opportunities for action. Working Paper 192, Overseas Development Institute, ISBN 0-85003-6194, 2002.
- Costanza-Chock, S. 'Mapping the Repertoire of Electronic Contention', in A. Opel and D. Pompper (eds) *Representing Resistance: Media, Civil Disobedience and the Global Justice Movement*, Westport, CT: Praeger, (2003), 173–88
- Downing, J. 'Computers for Political Change: PeaceNet and Public Data Access', *Journal of Communication* 39(3): (1989) 154–62.
- Downing, J. *Radical Media: Rebellious Communication and Social Movements*. Thousand Oaks, CA: Sage. Downing, J, 2003
- Duncombe, R., & Heeks, R. Enterprise across the digital divide: information systems and rural microenterprise in Botswana. *Journal of International Development* , 14, (2002), 61-74.
- Global Media Journal – Indian Edition/ISSN 2249-5835 Winter Issue / December 2011
- Gumbo, S., Thinyane, S., Thinyane, M., Terzoli, A., & Hansen, S, *Living Lab Information Management Corporation*, ISBN: 978-1-905824-34-2, 2012
- Hackett, RA & Carroll, WK, *Remaking media: the struggle to democratize public communication*, Routledge, New York, 2006

- Hansen L, Jankowski NW and Etienne R Interactivity from the perspective of communication studies. in Jankowski N. W. (ed.) *Contours of multimedia*. Luton: University of Luton, 1996
- Heeks, R. Information systems and developing countries: failures, successes, and local improvisations. *The Information Society* , 18, (2002a), 101-112.
- Heeks, R. i-Development Not e-Development: Special issue on ICTs and Development. *Journal of International Development* , 14, (2002b), 1-11.
- Heeks, R. The ICT4D 2.0 manifesto: where next for ICTs and international development? Manchester Centre for Development Informatics Working Paper 42, Development Informatics Group, Institute for Development Policy and Management, Manchester, 2009.
- IICD ICTs in developing countries: Booklet I - The importance for sustainable development. 1998.
- Lawrence Erlbaum, Hillsdale, R.L. Heath, *Strategic Issue Management: Organizations and Public Policy Challenges*, Sage, NJ (1992) , 503–530.
- Thousand Oaks, CA; H. Mintzberg, *Power In and Around Organizations*, Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ, (1983), 32.
- Kent ML, Taylor M and White WJ, The relationship between Web site design and organizational responsive- ness to stakeholders. *Public Relations Review* 29, (2003) 63–77.
- Kumar, R. *Why institutional partnerships matter: a regional innovation systems approach to making the ICT for Development projects more successful and sustainable* .New Delhi 2007.
- Langmia, K. The role of ICT in the economic development of Africa: the case of South Africa. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology (IJEDICT)*, 2(4), (2005), 144-156.
- Larry Diamond. “Liberation Technology.” *Journal of Democracy* 21.3 (2010), 69–83.
- MacBride, S. (ed.). *Many Voices, One World: Communication and Society. Today and Tomorrow*. Paris: UNESCO, 1980.
- M.L. Kent, M. Taylor, *Toward a dialogic theory of public relations*, *Public Relations Review* 28 (1) (2002), 21–37.
- Patton M.Q *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks, CA: Sage, 2002
- Quebral Nora C. *Development Communication; Where Does it Stand Today*, *Media Asia*, Vol. 2 (4), (1975), 198.

- Rogers, E.M. and F. Schoemaker. *Communication of Innovations*. The Free Press. New York, 1973.
- Rogers, E. *Communication and Development: Critical Perspectives*. Sage Publications, Beverly Hills, California, 1976
- Rogers, E.M. and F. Balle (eds). *The Media Revolution in America and Western Europe*. Norwood: Ablex, 1985.
- Servaes, J. 'Cultural Identity and Modes of Communication' in J. Anderson (ed.). *Communication Yearbook*, 12, Sage Publications, Beverly Hills, (1989) 383–416.
- Servaes, J. and R. Lie (eds). *Media and Politics in Transition. Cultural Identity in the Age of Globalization*. Leuven: Acco, 1997
- Servaes, J. *Communication for Development. One World, Multiple Cultures*. Cresskill: Hampton Press. 1999.
- Servaes, J. and N. Carpentier (eds). *Towards a Sustainable European Information Society*, Intellect, Bristol: ECCR Book Series. 2006.
- Shi-Xu, M. Kienpointner and J. Servaes (eds). *Read the Cultural Other. Forms of Otherness in the Discourses of Hong Kong's Decolonisation*, Berlin: Mouton de Gruyter. 2005.
- Shirazi, Farid. "The Contribution of ICT to Freedom and Democracy:." *The Electronic Journal on Information Systems in Developing Countries* 35 (2008) 1–24.
- Thomas, P.N. 'Bhoomi, Gyan Ganga, e-Governance and the Right to Information: ICTS and Development in India'. Paper presented at the Participatory Communication Section, IAMCR, Cairo, 2006.
- Thomas P. and J. Servaes (eds). *Intellectual Property Rights and Communications in Asia*, Sage Publications, New Delhi,. 2006.
- Togola, S., & Marcilly, B. *ICT, a genuine tool to reduce isolation and raise health awareness*. IICD report. 2012.
- Traynor J, Poitevint M, Bruni B, Stiles H, Raines K and Little H, *On the ballot and in the Loop: the dialogic capacity of campaign blogs in the 2008 election*. Paper presented at the annual meeting of the Association for Education in Journalism and Mass Communication Chicago, IL, 2008.
- UN FAO. *Expert Consultation on Communication for Development*. Rome: FAO. 1984
- United Nations, *United Nations E-government Survey*, 2010
- Waters RD and Tindall NTJ, *Marketing churches on the Internet: an analysis of the dialogic potential of Christian Websites*. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing* 15: (2010), 369–381.

White C and Raman N ,The World Wide Web as a public relations medium: the use of research, planning and evaluation in web site development. Public Relations Review, 2000

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI : Tawanda CHARAMBA
Doğum Tarihi ve Yeri : 18.12.1984 – Harari / ZİMBABWE
Medeni Durumu : Bekar

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : St Francis of Assisi, Harari / ZİMBABWE, 2004
Lisans Diploması : University of Zimbabwe, Kamu Yönetimi Bölümü, Harari / ZİMBABWE, 2007
Yüksek Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Antalya, 2015
Tez Konusu : Zimbabwe'deki Kalkınma Örgütlerinin Web Sitesi İçerik Analizi
Yabancı Diller : İngilizce, Swahili, Türkçe
E-Posta : charambatk04@yahoo.com